

Årgang 22 nr. 2 2011

SLEKT OG DATA

Medlemsblad for DIS-Norge

Hardt press på slektsorakelet

Ny runde med «Alt for Norge»

Slektsforskere tester forfedres DNA

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer
pr år

Abonnement for bibliotek og
liknende institusjoner kan
tegnes for kr 400,- pr år

Annonser kan tegnes ved
henvendelse til kontoret
kontor@disnorge.no
Tlf: 22 33 30 30 mandag-fredag
9-15

DIS-Norge
Postadresse/besøksadresse:
Øvre Slottsgate 2B
0157 Oslo

Redaktør:
Aina Johnsen Rønning,
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i
slutten av september 2011.
Siste frist for levering av stoff
er 31. august 2011

Opplag: 9 300
Produksjon og trykk: 07
Design: Grongstad Grafiske

ISSN 0803-0510
www.disnorge.no

Leder

Med våren kommer samlinger for tillitsvalgte i DIS-Norge. Det ene året er det Landsmøte og det neste er det tillitsmannskonferanse. Det er hyggelig å treffe igjen gamle kjente og bli kjent med nye som kommer til. Vi trenger disse samlingene av flere årsaker. For det første må vi bli kjent med hverandre vi som til daglig er aktive på digitale kanaler. Den menneskelige kontakten er avgjørende for å få noe konstruktivt ut av de mer effektive digitale kommunikasjonene.

Dernest er det mange saker som må diskuteres i organisasjonen. Styret i DIS-Norge trenger å drøfte mye med laga for at vi skal kunne forankre ting og oppnå tilstrekkelig aksept for det vi styrer med. Det må også være tillatt å si at det er trivelig å være i lag med så mange likesinnede over noen døgn både til hygge og nytte.

Årets Tillitsmannskonferanse ble lagt til mai og selv om været ute var strålende, var stemningen innendørs minst like bra. Vi gjennomførte både plenumsdiskusjoner og gruppearbeid som var konstruktive og som vil være med på å bringe DIS-Norge videre. Slike konferanser er verdifulle og de gir oss det som trengs for å stå på litt mer. Takk alle sammen.

Også under Tillitsmannskonferansen hadde vi fokus på det gledelige faktum at vi holder på å bli mange flere. Mange nye slektsforskere banker på døra og de vil gjerne ha bistand med sin egen slektsforskning. Dette er spennende og det er veldig hyggelig.

Snart kommer sommeren, i hvert fall i følge kalenderen. Da er det labert på slektsforskerfronten. Men det er jo den sesongen vi drar rundt omkring, er mer ute og kan sysselsette oss med for eksempel gravminnefotografering. Det

Foto: Aina Johnsen Rønning

er for seint å tenke på gravsteinene når snøen ligger der igjen.

Siste helga i august blir det svenske slektsforskerdager igjen. Denne gangen er det i Norrköping. Vi har satt opp felles bussreise og du kan lese mer om dette annet sted i bladet. Jeg må kunne si at det er spennende å delta på en aktivitet med så mange utstillere, så mange deltakere og der det skjer noe stort sett hele tiden, som har med slektsforskning å gjøre.

Ny aktivitet i Sverige blir det 8. og 9. oktober, da skal vi møtes i Karlstad. Det blir et seminar arrangert i fellesskap av det svenske slektsforskerforbundet og DIS-Norge. Dette er et svensk-norsk slektsforsker møte med undertittel "Skjulte skatter i arkivene". Innledere er hentet fra Norge og Sverige og fra vår side deltar blant andre Per-Øivind Sandberg, Jan Myhrvold og Odd Marthinsen.

Dette er aktiviteter der flere kan delta og der vi kan lære hverandre bedre å kjenne samtidig som vi får faglig påfyll. Slike aktiviteter trenger vi.

Ellers vil jeg benytte anledningen denne gang til å takke alle som bidrar med ulike ting som gjør at flere medlemmer får fordeler. Det er vanskelig å ramse opp alt det det dreier seg om, men vi driver en stor og interessant organisasjon. Riktig god sommer til alle.

Torill Johnsen
leder

Redaktørens leder

Hvorfor slektsforskning?

Alle som har blitt intervjuet i dette nummeret har blitt stilt spørsmålet "Hvorfor slektsforskning?". Svarene har i stor grad handlet om identitet.

– Det har vært med på å skape interessen å ha mange rundt seg som du føler du har noe med å gjøre. Vi har alltid hørt sammen, både mors og fars familie, sier advokat Hans Cappelen.

– Jeg fant et gammelt slektshefte i boden til foreldrene mine. Det var slitt og ødelagt, og jeg ville fikse litt på det. Så ballet det på seg, sier Mari-
anne Derlick på DIS-Norge-kontoret.

– Min far trappet ned og tok opp interessen, så trakk han meg med. Blant annet dro vi Vestlandet på sykkel for å se gamle bosteder. Han var en lur fyr, sier historiker Knut Bryn.

– Jeg er oppdratt med en far og en farfar som har vært lidenskapelig opptatt av slekten. Vi har hatt slektstreet på paradeplass i stuen sier programleder Henriette Bruusgaard.

Hva med de som ikke har en familie som drar dem med inn i slektshistorien ved hjelp av familiemiddager, sykkelture eller slektstrær? Kommer interessen sigende med egne barn, med foreldre som dør og besteforeldres etterlatte album? Og hva med neste generasjon? Jeg har 22 søskenbarn og utallige tre – og firemenninger. Barna mine har to søskenbarn og 15 tremenninger. De fleste bor langt unna, dessuten er aldersforskjellen så stor at det er unaturlig å holde kontakt. Hvilket forhold vil neste generasjon ha til slekten? Vil de basere seg mer på vennskap, eller vil de utvide familiebegrepet og inkludere flere?

– Åttemenninger er ikke for noe å regne i Norge, men i USA kaller man

alle sammen for sine "cousins", sier Signe Stranger, researcher i slektsrealiteten "Alt for Norge". Om vi alle er søskenbarn, vil det da være mer naturlig å stikke innom på kaffe? Jeg har en tremenning som bor i nærheten av meg og som har barn i lik alder med mine. Vi gjør ofte ting sammen, og jeg har en helt klar baktanke. Håpet er å gi barna et ekstra par "søskenbarn" som de kan ta med seg videre i livet.

Jeg er ny i DIS-Norge, og det er jeg ikke alene om. Mer enn tusen nye medlemmer er kommet til i kjølvannet av NRK-serien "Hvem tror du at du er". I høst sendes andre sesong av "Alt for Norge", og denne gangen skal slektshistorie få en større plass. DIS-Norge har bidratt betydelig til begge produksjonene, og interessen for slektsforskning er økende. Sammen med alle dere nye skal jeg nøste opp i min egen slekt. Hvordan det går vil dere få se i numrene fremover. Ha en god sommer, alle sammen!

Aina Johnsen Rønning
redaktør

Innhold

Storm av henvendelser	4
Ny runde med "Alt for Norge"	6
Kvelder og netter	9
Sunt folkevett på nett	12
Må bli mer synlig	16
George Washington norske aner	18
Lov å skrive om egne opplevelser	30
Ti prosent ikke-farskap	34
Spurte aldri om detaljene	38
Jeg fant min oldemor og hennes familie	42
Fra glanstid til gressgrodde tomter	46

Forsiden

I månedene etter at programmet "Hvem tror du at du er?" gikk på lufta har slektsorakel Knut Bryn fått 40-60 henvendelser i måneden. Tusen nye medlemmer er kommet til, og i mai diskuterte de tillitsvalgte hvordan DIS-Norge skal bli enda større og bedre.

Storm av henvendelser

AV AINA JOHNSEN RØNNING

til slektsorakelet

Alle nye medlemmer har rett til inntil en times hjelp fra slektsoraket til DIS-Norge. Tjenesten drives for tiden av Knut Bryn som forteller at det i 2011 kom ca. to henvendelser i uka, men nå kommer opptil to per dag!

DIS-Norge har hatt en enorm pågang etter at NRK sendte programmet "Hvem tror du at du er?", et program der DIS-Norge bidro sterkt i researchfasen. Den som merker pågangen best er Knut Bryn, som helt gratis har sagt seg villig til å svare nye medlemmer på mail. Det angrrer han litt på nå.

– I vår har det gått ut over andre ting, ja, medgir Bryn. Vi treffer ham som snarest på Oslo S mellom to tog. Bryn underviser i slektsforskning ved høyskolen i Volda, han har en master i historie men var egentlig sivilingeniør før slektsinteressen tok overhånd. I snart halvannet år har han vært DIS-Norges sitt slektsorakel, og de fleste får svar på dagen. Selv nå prøver han å svare medlemmene i løpet av få timer eller dager.

– Men, nå må du ikke reklamere for mye for denne servicen, ellers blir vel pågangen enda større, ler Bryn.

Still konkrete spørsmål!

Det er ulikt hva medlemmene spør om. Noen har generelle spørsmål som "jeg er ny, hva gjør jeg", mens andre har gått seg fast i sin egen forskning og håper Bryn klarer å knekke nøtta. De siste henvendelsene liker han best.

– Jo mer konkret spørsmålet er, jo bedre hjelp får man. Det morsomste er å løse nøtter andre har gitt opp, men det er selvsagt begrenset tid jeg kan bruke på hver enkel henvendelse. Da forteller jeg dem hvordan jeg ville ha angrepet problemet, at de

Knut Bryn jobber ved slektsforskerutdanningen på Volda, er historiker og slektsorakel i veiledningstjenesten til DIS. Nå har han nok å gjøre med å svare nye medlemmer.

bør ta kontakt med kommuner, arkiver, sorenskriverkontoret og andre steder, sier Bryn. All hjelp skal i prinsippet være hjelp til selvhjelp.

– Er det noe du ikke kan hjelpe folk med?

– 1900-tallet er vanskeligst. Da må man gå til alternative kilder og grave selv. De som er av svensk avstamning er også ofte hjelpeløse. Da kan jeg fortelle dem hvordan man får tilgang til svenske kilder og hvilke svenske diskusjonsfora som finnes, sier Bryn.

– Enn de som knapt vet hva de skal spørre om, hva tipser du dem om?

– Mange tar kontakt før de har gjort seg kjent med nettsidene våre og lest "tips for begynnere". Jeg orienterer dem også om hvilke slektsprogrammer finnes, om gravminnedatabasen og om GenRess, portalen der man kan finne slektskilder på nettet sortert på kommunenivå. En liten orientering om Slektsforum hører også med. Det kan være litt irriterende når folk ber om hjelp uten å ha lest velkomstinformasjonen vi sender ut, men jeg ser at nettsidene våre kunne vært mer informative for nybegynnere. Her har vi et arbeid som må gjøres når vi får tid til det, sier Bryn som er leder av slektsfaglig utvalg og har nok å gjøre både i jobbtiden og på fritiden.

– Alle får svar på mail. Det gjør alt mye enklere. Jeg har noen standardsvar som jeg kan sende ut. Som for eksempel en høflig avvisning når det kommer spørsmål fra folk som ikke er medlem. Da får de vite hvordan de skal melde seg inn og ønskes velkommen tilbake seinere.. Det er tydelig at en del av de nye medlemmer er folk som har forsket på slekta si i mange år og som sitter fast og trenger hjelp fra foreningen. Da er det morsomt å være til hjelp, sier Bryn og haster videre til neste tog.

Henriette Bruusgaard, Brita Karlsen og Signe Stranger klekker ut morsomme konkurranser for deltakerne etter at gode hjelpere i DIS-Norge har konstatert at deltakerne faktisk har familie i Norge.

Ny runde med ”Alt for Norge”

AV AINA JOHNSEN RØNNING

I høst sendes enda en sesong av slektsrealiteten ”Alt for Norge”. Denne gangen blir episodene lengre, og det skal fokuseres mer på norsk utvandring og deltakernes slekthistorie.

Fjorårets sesong av ”Alt for Norge” var nominert til hele to priser i Gullruten, TV-bransjens eget premiedryss som gikk av stabelen 13. mai, og de vant i kategorien «beste konkurransedrevet reality». Selve konseptet er solgt til flere land, og skal lanseres på svensk TV. DIS-Norge er sentral i arbeidet med å finne norske slektninger til de amerikanske deltakerne. Slekt og Data tok en prat med jentene bak programmet, som begynner innspilling om få uker.

Casting og deltakeransvarlig i Monster Brita Karlsen har jobbet med å plukke ut deltakere siden

januar. Et castingbyrå i Chicago har markedsført prosjektet og fått inn potensielle deltakere som er blitt intervjuet og filmet. Videoklippene er sendt til Norge slik at Monster og TVNorge kan plukke ut de mest interessante deltakerne. DIS-Norge har funnet tilbake til de norske slektningene og kartlagt slektstreet deres. Nå skal Karlsen sammen med researcher Signe Stranger, programleder i TVNorge Henriette Bruusgaard og resten av redaksjonen finne gode steder og morsomme oppgaver for de 12 amerikanske deltakerne.

Det er bare vinneren som får møte sine norske slektninger, så motivasjonen for å vinne er stor. Dermed er det om og gjøre å finne halsbrekkende konkurranser som får frem smilet til TV-seerne.

– De må aldri ha vært i Norge før, det er veldig viktig, sier Karlsen.

– Så skal det være en spredning i alder, legger

Stranger til.

– Og de må komme fra forskjellige stater i USA. I tillegg må det være personer man blir glad i, noen som har glimt i øyet, understreker Karlsen.

– Ikke må de være for crazy heller. Det må være noen nordmenn kan identifisere seg med, ikke bare ”rednecks”, sier Bruusgaard og legger til at det er ”befriende” å jobbe med et programkonsept som er mer enn et realityshow. Her er det bare folk som er geniunt interessert i å finne røttene sine.

– Amerikanerne er veldig opptatte av hvor de kommer fra. Om forfedrene kommer fra Norge opplever de seg som norsk, mens vi nordmenn ikke tenker at vi ”egentlig er britisk” om forfedrene våre kom fra England, sier Stranger.

Ingen serie uten DIS

Alle tre understreker at de ikke hadde klart å lage noe program uten hjelpen de har fått fra DIS. Ikke bare er mange DISere satt til å lete opp røttene til deltakerne, det er også mange vanlige medlemmer som er kontaktet i arbeidet fordi de er en fjern slektning av de amerikanske deltakerne.

– Finner jeg en kontaktperson som er medlem i DIS-Norge vet jeg at arbeidet videre blir mye lettere, fordi DISere er kunnskapsrike og synes slektsforskning er gøy. Det er ulikt hvor interessert folk blir når jeg ringer dem og forteller dem at de har en slektning i USA. Mange synes firemenninger er så langt ut i slekten at det ikke er særlig interessant, mens andre igjen kan synes en seksmenning er kjempenært i slekt. Samtidig ser jeg at slektsforskning er litt i tiden, sier Stranger.

– Deltakerne vet normalt bare at de stammer fra Norge, og har ikke navnet på noen nålevende slektninger her. DIS-Norge har løst flokene her, og det har vært utrolig gøy å kunne fortelle deltakerne mer om slekten sin, sier Karlsen.

Skråblikk på det norske

Nå jobber trekløveret med å finne nye, morsomme konkurranser for deltakerne. Lite skal være likt fjorår-

Brita

Signe

Henriette.

ets sesong, det setter de sin ære i. Prosessen rundt konkurransene har vært kreativ, og diskusjonen rundt hva som er typisk norsk har flydd høyt.

– Vi har prøvd å se på hva som er typisk norsk med et skråblikk. Gjerne ting som seerne ikke kommer på selv, og gjerne litt subtile ting. Målet er å få til et dypdykk i den norske folkesjela, sier Bruusgaard.

– Dette er jo en konkurranse, så vi kan ikke planlegge ut fra hvilke deltakere som er med. De kan jo ryke ut når som helst, så vi må dra til steder som er interessante for alle, og ha konkurranser som passer alle, sier Stranger.

– Er dere blitt mer interesserte i slektsforskning selv mens dere har jobbet med programmet?

– Jeg drømmer seksmenninger og syvmenninger om natten. Når jeg er ferdig med programmet har jeg lyst til å engasjere Torill Johnsen for å kartlegge min egen slekt, ler Stranger.

– Jeg er oppdratt med en far og en farfar som har vært lidenskapelig opptatt av slekten. Vi har hatt slektstreet på paradeplass i stuen, for å si det sånn. Derfor var det utrolig morsomt at jeg fikk tilbud om å være med på å lage dette programmet, sier Bruusgaard.

– Man blir jo interessert når man leser disse gamle dokumentene, legger Karlsten til.

– Jeg løste faktisk et case på egen hånd i går. Gjett om jeg ble stolt, det var kjempegøy, sier Stranger ivrig.

Deltakerne vil tilbake

Fjorårets deltakere er fremdeles på banen, og noen av dem har besøkt Norge også etter innspillingen. Fjorårets vinner kommer over i mai for å presentere moren for den norske slekta. Amerikanerne har lært mye om norske tradisjoner, men jaggu har ikke de norske involverte lært mye.

– Norsk-amerikanerne er veldig opptatt av tradisjoner. Alle kjenner til "lefse" og "lutefisk". Slekten er for dem veldig viktig, sier Karlsten.

– Åttemenninger er ikke for noe å regne i Norge, men i USA kaller man alle sammen for sine "cousins", sier Stranger.

– I Norge er vi opptatt av slekt, men vi trenger ikke den identiteten som de leter etter. De går løs på utfordringene med liv og lyst. Det morsomste i fjor var da en 53-årig pastor fra Minnesota prøvde å styrte ned en øl på russevis i russedrakt, sier Bruusgaard.

– Bare det å se dem smøre matpakke. De ante jo ikke hva matpakke var og hvordan de skulle smøre den, ler Stranger.

– De morsomste oppgavene er de som viser hvordan vi tar ting for gitt, mens det egentlig bare er nordmenn som gjør det på vår måte. Som det at matpakke består av to skiver med pålegg mellom, sier programleder Henriette Bruusgaard.

Notiser

Slektskafé i Østfold

DIS-Østfold har hatt et tilbud til nybegynnere og andre som trenger hjelp til slektsforskning, som vi kaller SLEKTSKAFÉ. Vi har i år hatt to onsdagskvelder med uformelle møter hvor vi lærer lærer av hverandre. Det var et populært tiltak som man vurderer å fortsette med til høsten, opplyses det i bladet til DIS Østfold.

Slektsprat med kaffekos på Lillehammer

DIS-Oppland har i 2010 og 2011 invitert til slektsprat med kaffekos på Lillehammer bibliotek tre torsdagskvelder hvert halvår. Vanligvis møter 6-12 personer opp, de fleste med egen PC, for å få hjelp eller gi råd. Noen ganger har det vært spesielle temaer, f.eks kildeangivelse, DIS-treff. Frammøtet har vært økende. Neste gang er torsdag 1. september kl. 18.

Bruker kvelder og netter på andres slekt

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Marianne Derlick er en av mange hjelpere som har funnet frem norske slektninger til de amerikanske deltakerne i TV-programmet "Alt for Norge". – Timene går fort, og når man finner et spor blir man hekta, sier Derlick engasjert.

Det har vært en spennende vinter for Marianne Derlick. Fem potensielle deltakere har hun blitt bedt om å finne norske aner til. Tre av dem vil hun få se i programmet, som tas opp i sommer. Det gleder hun seg veldig til.

Måtte tilbake til 1700-tallet

I 15 år har hun søkt etter sin egen slekt, og har nå over 5000 mennesker i sin egen slektsdatabase. Å skulle lete opp andres slekt viste seg å være like spennende.

– Kandidatene hadde fylt ut et skjema om seg selv og det de visste om sin norske tilknytning. For å sjekke opplysningene begynte vi først med folketellingene i USA og listene over utvandring fra Norge og innvandring til USA. Når vi visste hvor i Norge de kom fra, kunne vi finne etterkommere av disse slektningene, samt en nålevende slektning som TV-produksjonsselskapet Monster kunne ta kontakt med, sier Marianne Derlick.

– Var det en vanskelig jobb?

– Et par av de var enkle å finne slektninger til, mens for noen måtte vi gå helt tilbake til 1700-tallet

før vi fant en link som vi igjen kunne følge helt til nåtiden. Jeg brukte DIS-treff aktivt og fant noen slektninger der. Når du finner slektninger som er medlem i DIS-Norge så vet du at de er interessert og synes det er moro, sier Marianne Derlick.

– Var det noen du ga opp?

– Det var en jeg holdt på å gi opp, men Monster ville gjerne ha med deltakeren og ba meg om å bruke mer tid. Det var da jeg fant linken på DIS-treff. Ellers brukte jeg alt fra to til ti timer for å kartlegge slektsforholdet mellom Norge og USA.

– Har du sett bilder av noen av kandidatene?

– Ja, jeg har googlet dem og sett hvordan de ser ut. Det blir utrolig moro å se programmet nå når jeg vet hva besteforeldrene og oldeforeldrene gjorde. En av kandidatene har en egen slektsgruppe på Facebook, men vet det ikke selv. Facebook-gruppen vet det heller ikke, så jeg kan tro den kommer til å gå varm når programmet sendes til høsten.

– Tror du at du får treffe en av dine tre kandidater?

– Om en av dem vinner, så håper jeg at jeg får treffe han eller henne, sier Marianne Derlick og krysser fingrene med et smil.

Skal lede 200 000 kulturvernere

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Lokalhistoriker og slektsforsker Jørg Eirik Waula ble i april valgt til ny leder av Norges Kulturvernforbund.

Norges kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for frivillige organisasjoner som arbeider innenfor områdene historie og kulturminnevern. Paraplyorganisasjonen skal arbeide for å styrke kulturvernets rolle i norsk samfunnsliv ved å øke kjennskapen og interessen for historie og kulturvern, støtte arbeidet for registrering, innsamling, vern, bruk og formidling av kulturminner, samt bedre rammevilkårene for kulturvernet.

Den nye lederen sier hans sentrale oppgave blir å sikre tilstrekkelig økonomisk støtte til de av Kulturvernforbundets organisasjoner som i dag ikke mottar statstilskudd, eller hvor dette tilskuddet er så lite at det ikke dekker forsvarlig drift. DIS-Norge er en av organisasjonene som ikke mottar noen offentlige midler.

- Det er på høy tid at samfunnet anerkjenner den store frivillige innsats som gjøres innen kulturvernet, enten det dreier seg om bevaring av bygninger og kjøretøy eller mindre "håndfaste" områder som historie og tradisjonsstoff. Organisasjonene er underlagt en rekke samfunnskrav som vernebestemmelser, HMS-tiltak og øvrige generelle retningslinjer som regnskap og revisjon. Til dette er vi avhengig av å ha en profesjonell organisatorisk overbygning, uttalte Waula etter at han ble valgt som leder.

-Kulturvernforbundet kan neppe prioritere slektsgransking innenfor sitt arbeidsområde, men det jeg kan love er å stå hardt på "kravet" vedrørende grunnstøtte til alle medlemmer av Kulturvernforbundet. En god del av våre medlemmer får ikke slik støtte i dag og det er også flere organisasjoner som har en støtte som ikke reflekterer medlemsmasse, størrelse og arbeidsoppgavers sier Waula.

Status: 34

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Må man kjøpe seg dyre dataprogrammer for å lage sitt eget slektstre? Et enkelt søk på google gir meg to gratis, nettbaserte sider der jeg kan legge inn mitt eget slektstre: MyHeritage og Geni.com. Helt gratis er de bare inntil du har lagt inn noen hundre slektninger. Skal du utvide etter en viss grense, må du betale en premium- eller proffversjon.

Et søk på debattforumet på DIS-Norge viser at medlemmene er uhyre skeptisk til disse gratis nettsjenesene. Mange mener det er mye feil i dataene som er lagt ut, og at det er umulig å få support dersom noe skjer. Hva skjer dersom leverandøren går konkurs, mister man hele slektstreet sitt? Og hva med opphavsrett. MyHeritage skriver i vilkårene sine: "Når du posterer på websiden, gir du oss vederlagsfritt, en verdensomfattende ubegrenset og uten enerett, lov til å bruke, kopiere, postere og distribuere innholdet." Du vil ikke nødvendigvis uten videre kunne slette informasjon du selv har bidratt med – langt mindre det andre har plottet inn. – Jeg opplevde å ikke få fjernet informasjon om min 11 år gamle sønn, sier hobby-slektsforsker Einar Aasprong til NRK. no. Tjenesten "slettmeg.no" har flere ganger vært kontaktet av fortvilte mennesker som har funnet informasjon om seg selv lagt ut i forbindelse med slektsforskning. – En 15-årig skoleelev kontaktet oss da han opplevde at klassekameratene fant gamle bilder ved å google ham, sier prosjektleder for Slettmeg.no, Ole Morten Knudsen til NRK.no. Det viste seg, ifølge Knudsen, snart at det var en ivrig slektsforsker i familien som hadde lagt ut bilder av ham og andre, men glemt å spørre om lov.

OK, nok googling. Jeg ser at mange er skeptisk, men det skader jo ikke å prøve. Jeg oppretter konto på geni.com. Brukergrensesnittet er utrolig enkelt. Du klikker og legger inn folk fortløpende. Den skumle reklamen som blinker nederst tør jeg ikke klikke på. Den minner for mye om bannerannonser du finner på spillsider, annonser som sender deg til lettkledte damer som ikke gir seg de første 20 gangene du prøver å klikke dem bort.

Sjarmerende nok kan man legge inn bilder av slektninger i slektstreet på en enkel måte. Dermed blir slektstreet mer levende. Man kan også invitere inn andre slektninger som kan legge inn sine slektninger. "Jeg har også prøvd MyHeritage en tid, og kan anbefale det. Det egner seg godt der flere jobber på samme slektstreet", skriver en bruker av slektsforumet. "Myheritage, geni og dinslekt har som hovedformål å være samarbeidsplattformer for slektsgranskere med sammenfallende slektslinjer", skriver en annen. Som nybegynner kan det være en stor fordel å dra inn andre slektninger i arbeidet med å kartlegge slektstreet. Jeg må raskt dra inn min egen mor i arbeidet. Jeg trodde jeg hadde oversikt over de nærmeste slektingene, men det har jeg altså ikke. For hva het første mannen til tanta mi i Lofoten? Og første kona til onkelen min i Moss? Jeg kommer fire ledd tilbake før jeg innser at jeg trenger hjelp fra flere enn mamma. Slekstreet mitt består nå av 34 personer – og det er inklusive meg selv...

Bruk sunt folkevett også på nett

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Det er strenge regler for hva du kan gjøre dersom du vil publisere et slektshefte, men hva når du blogger om slekta di? Advokat Hans Cappelen mener det er viktig å bruke instinkt og sunt folkevett.

Stadig flere blogger om slekta si. Terskelen er lav, blogg tjenestene er gjerne gratis og det tar bare noen minutter å publisere et innlegg. Men, hva har man egentlig lov til å legge ut fra slektas historier og bilder?

Advokat Hans Cappelen har alltid vært interessert i slekt og familie. Selv tror han det kommer av at han helt fra han var barn var omgitt av slekt. Fettere, kusiner og besteforeldre var ofte samlet

på søndagsmiddag, og da snakket man gjerne om hvordan det gikk med resten av slekta.

– Det har vært med på å skape interessen å ha mange rundt seg som du føler du har noe med å gjøre. Vi har alltid hørt sammen, både mors og fars familie, sier Cappelen som opprinnelig er fra Skien.

Egen side om heraldikk

Cappelen har selv publisert slektshistorie både i bokform og på en egen nettside, og da har det handlet mye om segltegninger og våpenskjold. Man oppdager raskt at interessen renner ut av Cappelen når han får snakke om runer, figurer og bumerker. I høst kom det ut en bok om segltegninger fra 1591 og 1610 som Cappelen har bidratt til.

– Mange av mine forfedre har brukt forskjellige bumerker, forfedre fra mange ulike yrkesgrupper, sier Cappelen og må ta til pennen for å tegne noen av de typiske symbolene som har vært brukt i flere tusen år over hele Europa.

Ikke snylt på andre

Siden Cappelen er advokat vet han hvor grensen går når han legger ut tekst og bilder på sin nettside, men hva med oss andre? Hvilke spilleregler er det egentlig som gjelder? Grensen er ikke hundre prosent klar, sier Cappelen.

– Det som skal brukes privat er fritt, men skal man spre informasjonen er det vanskelig, og man må være forsiktig. Det er lov å sitere, men ikke å gjengi så mye at du snylter på den andres arbeid. Det er galt både juridisk og moralsk, advarer Cappelen.

– Hva med bilder? Hva har man lov til å legge ut av bilder som andre har publisert?

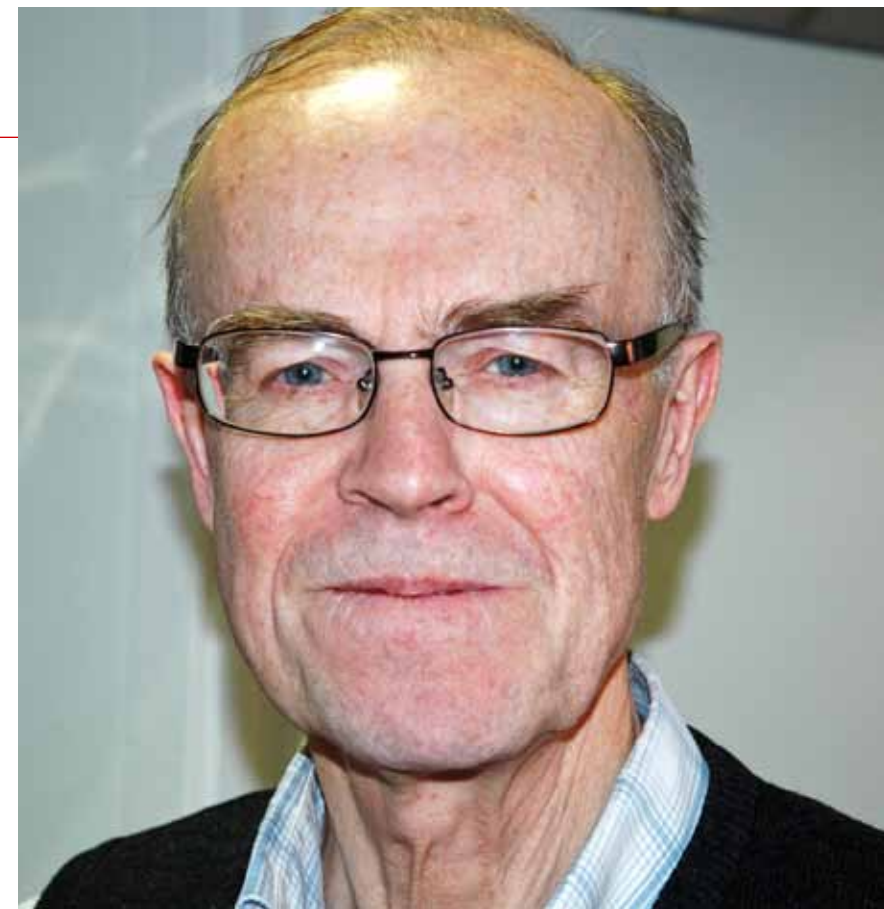
– Bruk instinktet. Snylter jeg på andres innsats eller bearbeider jeg det? Kopierer jeg eller skaper jeg noe nytt, sier Cappelen.

– Men fakta kan man vel gjengi direkte?

– Iskalde fakta er det greit å gjengi, men ikke der som for eksempel en eierrekke er et resultat av en annens forskning. Da snylter man. Og; ikke glem å oppgi kilder. Vær også forsiktig med å ta alt for god fisk. Som regel handler det om andrehåndskilder, sier Cappelen

– Hvor går grensen for injurier og det å bryte privatlivets fred?

– Her må man bruke sunn fornuft. Utenomekteskapelige barn var for eksempel et grusomt faktum for noen få år siden, men i dag er det få som bryr seg. Voldsomme tragedier bør man være forsiktige med, særlig om det ligger kort tid tilbake i tid. Man må heller ikke glemme at en muntlig fortalt historie er noe helt annet enn en skriftlig. Når det publiseres på trykk eller nett presenteres det mer som et faktum, mens en muntlig historie vet man går fra person til person og utvikles for hver gang den blir fortalt.

Advokat Hans Cappelen advarer særlig mot å publisere tragiske familiehistorier fra nyere tid på blogger og nettsider.

– Gamle historier kan man vel fortelle?

– Det som skjedde for mer enn 150 år siden må alle tåle at det skrives om. Men historier som er fra nyere tid, skal vi være varsomme med. Nålevende personer som er direkte involvert i historiene kan man jo spørre om det er greit at man skriver om hendelsen. Men også følelsen til folk som er døde i de siste 50 årene, synes jeg vi bør ta hensyn til. Selv om det er en god historie som er både sann og morsom, så bør vi vise litt finfølelse og tenke etter om det er noe spesielt poeng i å gjengi den på trykk eller på nett. Ikke glem at noen er mer følsomme enn andre, og at en historie som du synes er uproblematisk kan være sårt for andre i familien, sier Cappelen.

– Hva skal man være særlig observant på?

– Krigshistorien mellom 1940 og 1945 er sår for mange, og selv om du ikke synes det er vanskelig at bestefar var medlem i NS er det ikke sikkert at søskenbarn eller tremenninger synes det er like enkelt. Taterhistorien er også ømtålelig. Det er ikke sikkert at tateretterkommere liker at du publiserer morsomme taterhistorier om forfedrene deres, sier Cappelen.

Slektskafé Svein Rasch hjelper Grete Didriksen (med blomstrette skjerf) og Ingrid Sandvei.

Stor interesse for slektskafé i Oslo

AV AINA JOHNSEN RØNNING

DIS Oslo og Akershus arrangerer slektskafé en gang i måneden. Første gang i år kom det hele 100 stykker, og folk spør om det meste.

Slekt og Data stikker innom slektskafeen siste lørdag i april for å sjekke interessen, og på tross av strålende sommervær er en 20-30 stykker innom kafeen i løpet av en formiddagstime.

- Folk spør om alt mulig. Fra hvor de kan finne bestemora si til hjelp for å søke i kilder. Det er stor forskjell på hvor langt de er kommet i slektsforskningen sin, sier Kari Thingvold som er der for å hjelpe folk med hva det skal være av kilder og søk.

Grete Didriksen er først og fremst kommet for å få løst et aldri så lite dataproblem. Hun pleier egentlig å komme på slektskaféene som Brothers Keepers har, men da datamaskinen ikke ville installere billedbe-handlingsprogram verken hun eller mannen hennes fant ut av, ble treffes som DIS Oslo og Akershus arrangerer siste lørdag i måneden nødløsningen. Nestleder i Oslo Svein Rask er raskt på pletten og ordner opp i

ikke bare det slektsfaglige, men også det datafaglige.

- Dette er det siste treffet for sommeren, og det er bare gøy å hjelpe, sier Rask som sammen med resten av styret planlegger en tur til den medisinske avdelingen i Teknisk museum før de tar sommerferie fra DIS.

På kjøkkenet finner vi vaffelsteker Jan Magnussen. Varamedlemmet i styret er hensatt til kjøkken-tjeneste, noe han ikke føler seg 100 % komfortabel med.

- Det er egentlig kona mi som har vært den aktive i DIS, men vi har begge holdt på med slektsforskning siden 1988. Jeg er ikke akkurat noen erfaren vaffelsteker, men jeg får i alle fall god avsetning på dem, smiler Magnussen. I møtelokalet ved siden av legger vaffelosen seg over fem ivrige slektsforskere og to like ivrige og mer erfarne hjelpere. Det meste kan løses over en kaffe og en vaffel på slektstreffene til DIS.

Nybegynnere på kurs

AV AINA JOHNSEN RØNNING

14 ganske ferske slektsforskere valgte å bruke siste helgen i april til fornyet kunnskap om kilder, søk og kirkebøker.

Lærer for anledningen var ingen ringere enn DIS-le-der Torill Johnsen og Carl Birger van der Hagen. Det er knapt et spørsmål om slektsforskning de to ikke kan svare på, men ble ferskingene særlig klokere?

En del av kursdeltakerne hadde prøvd seg på egen hånd før de kom på kurs, og kunnskapstørsten var det ingenting å si på.

- Som dere ser trenger man raskt kunnskap i gotisk om man skal finne ut mer om slekten sin. Her er et godt eksempel på at man sparte på både blekk og papir, så det er ikke så lett å tyde hva som er skrevet. Gotiske tall synes jeg er enda vanskeligere å tyde enn bokstaver, men i disse tider kaller man

jo slike ting for utfordringer, sa Johnsen før hun fikk spørsmål om imigrasjon.

- Man registrerte bare folk som reiste ut, ikke de som kom tilbake. Listene her heller ikke komplette, og det kan hende det står registrert at de utvandret til USA, selv om de aldri faktisk dro. I 1910-tellingene spurte de folk om de hadde vært i USA, så her kan man finne noe. Men, nå kan vi ikke snakke mer om USA. Vi kunne holde et helt kurs på Amerika, for det er så omfattende. Det kan vi jo kanskje tilby senere, sa Johnsen raust.

Interessen var på topp da Torill Johnsen gjennomgikk hva ferske slektsforskere bør vite.

– Må bli mer synlig!

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Mange gode innspill kom i løpet av den timeslange diskusjonen rundt hvordan DIS-Norge skal bli mer synlig. Nestleder Nina Hanssen la i den forbindelse frem en helt fersk kommunikasjonsstrategi for deltakerne.

Interessen for slektsforskning har økt betydelig med økt fokus i media de siste årene, men vet slektsinteresserte hva DIS-Norge er? Bare 10 % av de man antar er slektsinteresserte i Norge er medlem i DIS. Dermed er potensialet stort for en organisasjon som allerede er stor. Da er det enklere å bli større, konkluderte Petter Raaum i Strategisk Kommunikasjon.

Hver dag en slektsforskerdag

Nina Hanssen har 20 års erfaring fra media og fagpresse og ivrer etter at DIS-Norge skal ha en mer bevisst holdning til hvordan man markedsfører seg utad. Hun har derfor laget organisasjonens første kommunikasjonsstrategi.

– Vi må vise at vi er Norges største slektsforskerforening, og vi må vise den enorme dugnadsinnsatsen som blir lagt ned. DIS-Norge er en ung organisasjon og den typiske DISer er en digitalt innfødt som blogger, chatter og er på Facebook. Men er vi synlig? Jeg ønsker at den synligheten vi viser på slektsforskerdagen skal være normen, ikke unntaket en dag eller helg i året. For å få til det må tillitsvalgte lokalt få medietrening, og lagene må

sette seg konkrete mål for hvor mange leserbrev og medieoppslag man vil ha i løpet av året, sa Nina Hanssen.

Petter Rauum har sittet mange år på desken i Dagbladet og vet hva som skal til for å bli sett og få oppmerksomhet. Samtidig var han ikke helt sikker på at DIS-Norge skulle ta i bruk de mest populistiske verktøyene.

– I Dagbladet var vi ikke i tvil om at dersom vi laget en forside med ”Slik blir DU slank/lykkelig/rik”, men de som identifiserte seg med Dagbladets kjerneverdier likte det ikke. Leserne eller medlemmene må ikke mislike profilen på medlemsbladet. Jeg er også usikker på hvor støvende layouten i et så tungt blad bør være, sa Rauum som også holdt et lengre innlegg om god kommunikasjon. Her la han vekt på at man måtte kjenne målgruppen, vite hva de vet om det du skal si, finne en god kommunikasjonskanal og snakke så enkelt at folk forstår det.

Slekt og Data i Narvesen?

Rauum fikk brynt seg på en mengde vanskelige og svært konkrete spørsmål fra salen.

– Min erfaring er at media ofte dynger på med for mange opplysninger slik at den vesentlige informasjonen drukner. Når vi får spørsmål fra medlemmene må vi være forsiktig med å dynte dem ned med finurlige, datatekniske opplysninger, kommenterte en delegat fra Troms.

– Du har rett i at det ofte er fryktelig mye vanskeligere å formidle ting enkelt enn å formidle det komplisert, svarte Rauum.

– Hva skal man gjøre når folk er skeptiske og kritiske til det du har å si? spurte en annen delegat.

– At noen er skeptiske til det du gjør er en god ting. Da er de engasjert, og kan gi viktige tilbakemeldinger, svarte Rauum.

– Kunne det være en god ide å selge et nummer i året av Slekt og Data i Narvesen? Spurte redaktøren.

– Nylanserte blader har gjerne millioner kroner

i ryggen. Det er vanskelig å nå ut bredt uten store kampanjer som gjør deg synlig. Dessuten er det et dilemma at bladet må være nyttig også for de som har vært medlem i mange år. Men, saker om introduksjoner til tema kan være nyttige både for medlemmer og for nye lesere, svarte Rauum.

– Den største gruppen medlemmer er de som nettopp har startet og som trenger hjelp. Vi i Salten kunne tenke oss å betale slik at Slett og Data kommer inn på bibliotekene våre, kommenterte en representant fra Salten.

– En del medlemsblader selger enkeltblader til ikke-medlemmer. Betaler man giroen som ligger ved bladet, får man også tilsendt det neste, og tilbudet annonseres i andre blader. Det kunne være noe å tenke på for Slett og Data, kommenterte Knut Bryn.

– Jeg ville ha brukt pengene på å nå ut til folk digitalt istedenfor papir. Man får mye mer ut av hver enkelt krone om man prøver å nå nye medlemmer digitalt. Dere kan ikke få brukt sosiale medier nok, og siden data er et viktig verktøy i slektsforskningen vil potensielle medlemmer være folk som er vant til å bruke data, sa Rauum.

– Og så tror jeg vi må være mye flinkere til å kaste oss på de mulighetene som er, for eksempel i kjølvannet av programmer som ”Hvem tror du at du er”, kommenterte Bryn.

– 9 500 medlemmer er utrolig mye, og det er alltid enklere å bli større når man allerede er stor, konkluderte Rauum før de tillitsvalgte selv diskuterte kommunikasjonsstrategi i grupper.

De tillitsvalgte ble bedt om å komme med konkrete forslag til hvordan DIS-Norge skal bli mer synlig i mediebildet.

Konkurransen om George

– Gikk med noen kvelder

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Diplomat Lars Løberg ble provosert til å gi sitt bidrag til Washington-konkurransen som ble utlyst for et år siden. Resultatet ble omfattende, kan man si...

Lars Løberg er mer enn middels interessert i slektsforskning. Faktisk startet han, Tore Vigerust og et par studievenner et eget adelsprosjekt for over 20 år siden. Målet var at alle skulle skrive hver sin doktorgradsoppgave om den norske adelen, men av historiestudentene var det bare en av dem som fullførte sin oppgave. De andre holder på med sine "små prosjekter", og Lars Løberg lot seg lokke da Tore Vigerust utlyste en konkurranse der man skulle gi en drøfting av Carl Magnus Ringen Gundersons beviskjede for at George Washington, USAs første president, hadde norske aner.

– Jeg ble provosert av konkurranseteksten, fordi Tore og jeg hadde ulikt syn på en del av hypotesene, og jeg så i utlysningen at han hadde lagt ut en del feller i teksten. Ikke minst var jeg uenig i analysen av Finn Arnessons etterslekts på Orkenøyene og Skottland. Jeg gledet meg til å slå analysen min i bordet foran Tore Vigerust, men dessverre døde han sist oktober og tok fra meg den gleden, sier Lars Løberg.

Adelsprosjektet døde imidlertid ikke med Tore Vigerust, og en del av den store databasen ligger fremdeles på nettsiden hans www.vigerust.net, som nå redigeres av hans bror Arne. Her kan slektsforskere boltre seg i jakten på eventuelle adelige aner. Lars

Washingtons norske aner

Løberg, som har forsket på den norske adelen i mer enn 20 år, har imidlertid ikke funnet så mye blått blod i egne rekker.

– Det er tynt med adel i min slekt. Kommer du langt nok ut er de fleste av oss adelige, men som de fleste andre må jeg langt ut, sier Løberg som foruten heder og ære fikk 5000,- i premie for innsatsen.

– Er dette en kunnskap du kan dra nytte av i arbeidet som diplomat?

– Jeg har hatt et par foredrag om den norske adelen, men det er ingen sentral bit av det å være

diplomat, nei, sier Løberg som heller ikke kan skilte med slektskap med George Washington.

– Artikkelen din er voldsomt omfattende. Har du brukt hele sommeren på den?

– Jeg har jobbet med dette så lenge at det tar ikke så lang tid å sette seg ned å sammenfatte på papir. Men, det har jo gått med noen kvelder, sier Løberg som har historie hovedfag og fartstid i hovedstyret til DIS i tillegg til diplomatjobben.

Juryens innstilling

Den norsk-amerikanske historikeren og slektsforskeren Carl M. Gunderson har skrevet publisert flere arbeider der han hevder at George Washington hadde norske aner. DIS-Norge utlyste i 2010 en artikkelkonkurranse om dette temaet. Den ble satt opp en premie på kr 5.000 for den beste drøftingen av Gundersons beviskjede.

Som jury ble flg. oppnevnt:

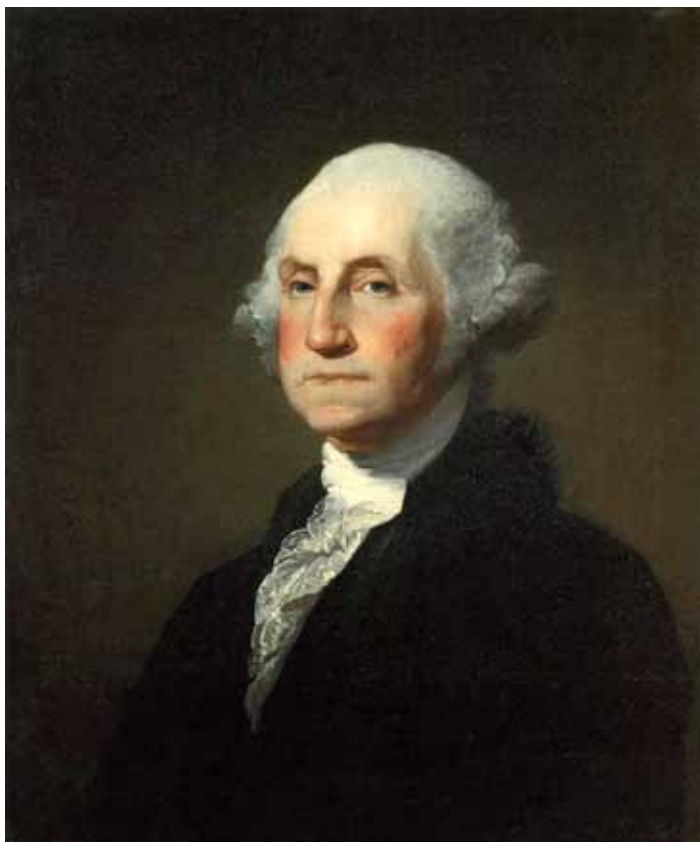
- Tore Vigerust (leder)
- Knut Bryn
- Ellen Vollebæk

Etter Tore Vigerusts bortgang ble juryen supplert med Per-Øivind Sandberg.

Det kom ett bidrag til konkurransen. Juryen mener at dette bidraget bør vinne konkurransen og den oppsatte premien dersom det tilfredsstiller de krav som bør stilles til en slekthistorisk artikkel mht. til innhold, dokumentasjon og framstillingform. Om dette vil juryen uttale:

Forfatteren har skrevet en god, ryddig og oversiktlig drøfting av et meget komplisert saksforhold hvor kildesituasjonen er meget spinkel, og hypotesene mange. Det er sikkert mulig å gå mer detaljert inn i ulike slektslinjer, men etter juryens mening gir artikkelutkastet en grei og logisk gjennomgang og drøfting av påstander som er presentert tidligere. Juryen er imponert over hvor godt orientert forfatteren er i den internasjonale forskning om dette emnet. Samtidig gir forfatteren uttrykk for en fornuftig nøkternhetslinje. Juryen deler forfatterens konklusjon når det gjelder den meget svake tilhørigheten som den amerikanske presidenten hadde til nordiske høvdningeslekter.

Etter juryens mening kan artikkelen trykkes slik den foreligger og forfatteren kåres til vinner av konkurransen.

George Washington (1732-99). USAs første president, men var han også litt norsk?

Hadde George Washington norske aner?

AV LARS LØBERG

Konkurrenseutlysningsteksten i Slekt og data nr 2 2010 reiser flere problemstillinger, hvorav den viktigste er en drøfting av Carl Magnus Ringen Gundersons beviskjede for at George Washington, USAs første president, hadde norske aner. Drøftingen skal baseres på tre navngitte arbeider av Gunderson:

- General George Washington's norske stamfedre (manuskript 1969)
- Norwegian forefathers of General George Washington, 1st President of the United States (1981)
- George Washingtons ancestry (Hallingen, 2000)

Utløsningsteksten refererer fire ulike slektslinjer fra nordmenn til George Washington med utgangspunkt i henholdsvis:

- Gangerolv
- Gangerolvs halvbror Rollaug
- Finn Arnesson på Austrått
- Olav den hellige

Her vises det i utlysningsteksten til moderne undersøkelser om Gangerolvs herkomst, hvorav fremgår at forskningsstatus synes å være at noe norsk opphav for Gangerolv ikke kan dokumenteres, men at en ønsker en drøfting også av en slik konklusjon. Finn Arnessons slektslinjer til George Washington

skal gå via Sudrøyene/Hebridene gjennom datteren Ingebjørg, gift med jarlen Torfinn Sigurdsson. Det forutsettes dessuten at Olav den Hellige gjennom datteren Ulvhild har etterslekt i tyske fyrsteslekter i Sachsen og Bayern, og det bes om en drøfting av hvorvidt George Washington kan være etterkommer gjennom disse slektslinjene.

Gundersons utgangspunkt og hans historiografi

Gunderson redegjør i begge de to første refererte hovedarbeidene sine for bakgrunnen for påstanden om at George Washington skal være av norsk herkomst og for sitt arbeid med å verifisere denne påstanden. Utløsende årsak til jakten på et norsk eller nordisk opphav er en påstand George Washington selv skal ha kommet med i en tale han holdt i Det skandinaviske selskap 11. desember 1782 om at han var glad og stolt over å være av nordisk herkomst. Uttalelsen var sikkert sterkt medvirkende til at Washington året etter ble hedret med æres-medlemskap i selskapet.

Det første, og grunnleggende, forsøket på å etablere en norsk slektslinje for George Washington ble publisert av professor Albert Wells i 1879. Tidligere forskning hadde ført presidentens farslinje

tilbake til en engelsk adelsætt med opphav og navn fra landsbyen Wassingetun og med abbed John of Burham, identifisert også som John de Wassungton, som den eldste kjente forfar. Wells fant at Wassungton med omliggende jordegods var gitt til kirken av en Bardolf of Ravensworth, et område nær York, altså godt innenfor det viktigste nordiske interesseområdet i England i vikingetiden. Wells konstruerte så en slektslinje fra de eldste ledd av Washingtonfamilien via Bardolf of Ravensworth og dennes far, kalt Thorfin the Dane, som han identifiserer som orknøyjarlen Torfinn Sigurdsson. Orknøyjarlene var i sin tur etterkommere av de norske mørejarlene.

Gunderson refererer kort noe av kritikken mot Wells arbeid, heriblant det faktum at verken Thorfin the Dane eller Bardolf nevnes i noen av de eldre verkene om England, Danmark, Norge eller Island. Wells linje har også andre eksempler på navn som ikke kan belegges som historisk kjente personer.

Gundersons første forsøk på å verifisere slektslinjen kom i 1962, publisert i 50-årsskriftet til Pacific Coast Sogna-Lag. Gunderson aksepterer her Wells identifikasjon av den ellers mystiske Thorfin the Dane med Torfinn Sigurdsson, jarl over Orknøyene. Han skriver riktignok at kildene ikke forteller om andre sønner av Torfinn Sigurdsson enn Pål og Erlend Torfinnsønner, men at dette ikke utelukker at han også kan ha hatt sønnen Bardolf, muligens utenfor ekteskapet med Ingebjørg Finnsdotter, Finn Arnessons datter.

Den viktigste innvendingen mot Wells slektslinje, ved siden av udokumenterte navn, var en berettiget tvil om hvorvidt George Washington virkelig kunne kjenne sitt norrøne slekts-opphav når dette lå mer enn 700 år tilbake i tid og uten at skriftlige overleveringer kunne bekrefte eller videreføre påstanden slik at den naturlig ble holdt i hevd. Også Gunderson fant en slik familietradisjon lite sannsynlig. Han søkte derfor å finne mulig norsk opphav langs andre av presidentens forfedre enn i den rene mannslinjen. Resultatet av disse undersøkelsene

er det som ligger til grunn for det første av de refererte arbeidene hans.

Hoveddokumentet i manuskriptet fra 1969 er kalt Gunderson's Tidskrift # XIX. General George Washington's norsk herkomst – nye opplysninger, datert 1967. Gunderson skriver her i innledningen at Washington ikke kunne forventes å vite at hans farsslekt stammet fra Ragnvald Mørejarl. Gunderson kom derfor til at Washingtons opplysninger om hans nordiske herkomst måtte komme fra andre av hans forfedre. I manuset redegjøres det så for at Washingtons farmor, Mildred Warner, via sin avstamning fra den engelske kong Henrik III også stammet fra Wilhelm "Landvinner" som via sitt norrøne opphav kunne føre slekta tilbake til den samme Ragnvald Mørejarl, men nå altså gjennom hertugene av Normandie, ikke via orknøyjarlene. Gunderson hevder i alt 84 linjer tilbake til Ragnvald Mørejarl via Mildred Warner. I tillegg hevder han ytterligere 67 linjer til samme mann via Washingtons tipp-tipp-oldemor Margaret Butler.

Manuskriptet fra 1981 er en engelsk presentasjon av deler av det samme materialet, men med et tillegg hvor antallet norske slektslinjer utvides til ved siden av de tidligere presenterte 151 linjene til Ragnvald Mørejarl også å omfatte 52 linjer tilbake til Harald Hårfagre, fordelt på 41 linjer for Mildred Warner og 11 for Margaret Butler. Etter de seneste tilleggene mener Gunderson å kunne dokumentere i alt 15 linjer til Wilhelm Erobreren, 222 linjer til Ragnvald Mørejarl og 52 linjer til Harald Hårfagre, i alt 274 forskjellige linjer tilbake til norske forfedre.

Gunderson har publisert konklusjonene sine i en rekke norsk-amerikanske publikasjoner, herunder norskspråklige periodika som Decorah Posten, Western Viking, Sons of Norway's Viking Magazine, Pacific Coast Viking, The Capital Times (Madison WI) og i aviser både i Norge og Danmark. Artikkelen fra det amerikanske tidskriftet Hallingen er derimot ikke et genuint Gunderson-produkt. Det fremgår av ingressen at den er oversatt til engelsk og innsendt av

Edna Rude etter en eldre artikkel av Gunderson i den norskspråklige avisen Decorah Posten. Artikkelen i Hallingen er da også trykt lenge etter Gundersons død, og den inneholder kun én enkelt slektslinje.

Gundersons beviskjede

Gundersons materiale består i det alt vesentligste av en omfattende samling slektstavler som skal dokumentere de 274 forskjellige linjene fra George Washington til hans ulike norske forfedre. Han underslår ikke at det enkelte steder er reist tvil om forbindelsene, men dette markeres i tavlene og det føres ingen bevis eller dokumentasjon for de påståtte forbindelsene. Dette samsvarer med at Gunderson da heller ikke har drevet egen primærforskning. De kildene han oppgir som underlag for den engelskspråklige versjonen er, med to unntak, i sin helhet sekundær eller tertiærlitteratur. Kildeoversikten er som følger :

- Heimskringla
- Landnåmabok
- Øverlands norgeshistorie
- Våre forfedre
- The Plantagenet Ancestry
- Pedigree and History of George Washington
- Complete Peerage
- Extinct and Dormant Peerages
- The Royal Ancestry of George Washington
- Living Descendents of Blood Royal
- Your Family Tree
- Americans of Royal Descent
- Colonial Families of United States
- Magna Charta and Barons
- The Smedal Family History

Av disse angir Gunderson selv at hovedkilden hans er The Plantagenet Ancestry fra 1928.

Bevisføringen for de påståtte forbindelsene overføres med dette fra Gunderson til de forfatterne som står bak den litteraturen han bygger sine studier på. Siden de mange engelske slektslinjene samles om noen få enkeltindivider som genealogiske sluseporter inn til mulige norske forfedre, vil den mest naturlige drøftingen av beviskjedene i første omgang konsentrere seg om disse sluseportene.

Torfinn Sigurdsson den mektige

Identifikasjonen av Thorfin the Dane som orknøyjarlen Torfinn Sigurdsson ble gjort av Albert Welles i 1879. Welles skriver i sin kortfattede biografi over Thorfin at han også benevnes Torkill, at han kom fra Richmondshire i England og at han var Lord of Tanfield. Han skal i følge Welles ha slått seg ned i Yorkshire rundt 1030-35 og være død ca 1080.

Det bør allerede av de sparsomme opplysningene Welles gir være klart at denne Thorfin eller Torkill ikke kan være identisk med orknøyjarlen Torfinn Sigurdsson.

Hovedkilden for Torstein Sigurdssons liv er Orkneyinga saga, og det er bare biter av beskrivelsen herfra som er tatt med i Heimskringla. Tar vi i betraktning de fullstendige opplysningene om Torsteins liv, finner vi at han ved delingen av jarledømmet etter farens død 1014 ikke fikk del i selve Orknøyene fordi han allerede fra før skulle ha hatt et stort len i Skottland. Ca 1018 hadde han likevel fått styringen over en tredjedel av øyene med brødrene sine, som han lå i delvis strid med inntil han ble enejarl 1046. 1042 ledet han et angrep mot

Snorre Surlason tegnet av Christian Krogh til den illustrerte 1899-utgaven av Heimskringla. Gunderson stoler for ensidig på fremstillingene i Heimskringla selv om andre sagatekster gir mer utfyllende opplysninger og dermed grunnlag for andre konklusjoner. Dette understreker bare betydningen av å bruke flere kilder.

det nordvestlige England og han var også senere involvert i strid på engelsk jord. Fram til 1046 hadde han hovedsete i Caithness, men fra 1046 tok han permanent opphold på Orknøyene. Han gjorde også en reise til paven i Roma kort før 1050. Ettermålet sier at ingen orknøyjarl hadde vært mektigere enn ham. Arnor jarlaskald hevder i Torfinnsdrápa at han rådde over et rike fraa Tussaskjær (ved Shetland) til Dublin, og Narve Bjørgo hevder i biografien over ham i Norsk Biografisk Leksikon at Torfinns død ca 1065 på mange vis markerte slutten av vikingtida i europeisk historie.

Bjørgo gjør et poeng av at på tross av den sentrale rollen Torfinn har i norrøn historieskriving, nevnes han overhodet ikke i engelske, skotske eller irske kilder. I så måte er det rom for tolkninger og også rom for tvil omkring de norrøne framstillingene. I genealogisk sammenheng er kildetausheten imidlertid også talende som mangel på bevis for den identifikasjonspåstanden som Welles gjør, og som Gunderson i sine første arbeider aksepterer. Det er snarere slik at sagaframstillingene ettertrykkelig motsier påstanden om at han skulle ha slått seg ned i Yorkshire 1030-35 og ha hatt tilhold der fram til sin død 1080.

Følger vi framstillingen i Heimskringla, som er Gundersons kilde, har Orknøyjarlen to kjente sønner, som istedenfor å dele riket mellom seg styrte sammen. Det er lite tenkelig at en tredje bror skulle ha overlatt hele styringa av det enorme jarledømmet til brødrene for selv å etablere seg som en mindre jordeier i Nordengland. Å føre bevis for en påstand om et slikt valg, lar seg ikke gjøre, og Welles har i det hele tatt ingen sikre opplysninger om den påståtte sønnen Bardolf.

Går vi derimot igjen bort fra Heimskringla som kilde og tilbake til Snorres originalkilde for disse bitene av Heimskringla, Orkneyinga saga, faller også de genealogiske bitene på plass. Her er sagaens kap 31 entydig i skriveformen. Torfinn og Ingebjørg hadde bare to sønner som overlevde barndommen, Pål og Erlend. Noen Bardolf er det altså ikke plass til. Mer så, Torfinn Sigurdsson nevnes i Heimskringla for siste gang relativt tidlig i Harald Hardrådes saga. Slik sett, kunne han med den som kilde i teorien ha

avsluttet livet sitt i nordøstengland, slik identifikasjonen forutsetter. I henhold til Orkneyinga saga, bodde han de siste årene av sitt liv ved Birsay, hvor han også bygde kirke. Der ligger han sjøl gravlagt, død mot slutten av Harald Hardrådes regjeringstid (-1066) og ikke nærmere 1080, slik Wells hevdet om Thorfinn the Dane. Identifikasjonen av de to som en og samme person er altså grunnløs og i strid med sagaopplysningene.

Rollo

911 sluttet den franske kongen Karl den enfoldige en avtale med vikinghøvdingen Rollo om at denne og hans menn skulle få slå seg ned i området ved utløpet av Seinen mot å verge landet mot andre vikinger. Fra denne Rollo går det en slektslinje så vel til Wilhelm Landvinner som til hans dronning Mathilde av Flandern. Hvem denne Rollo var og hvor han kom fra, er omstridt. Forskningsstatus er presentert av Claus Krag i artikkelen hans om Rollo Gange-Rolv Ragnvaldsson i seneste utgave av Norsk Biografisk Leksikon. Han viser der til at norrøne kilder tilbake til den latinske Historia Norvegiæ (ca 1180, og altså vesentlig tidligere enn Snorres Heimskringla, som er Gundersons kilde) gjør Rollo til sønn av den norske Ragnvald Mørejarl. Derimot hevder den franske historieskriveren Dudo av St. Quentin i sitt verk om de normanniske hertugene, skrevet rundt 1020, at Rollo var dansk. Dudos beretning er forfattet langt nærmere Rollos egen tid, og bør derfor ha større kildemessig troverdighet enn de norrøne kildene. Samtidig er det påvist at Dudo i en rekke sammenhenger viser seg å være notorisk upålitelig. Blant annet er det åpenbare uriktigheter i de historiske

Vi vet ikke om Rollo var dansk eller norsk. Han er derfor endepunkt i Washington-genealogien. En statue av Arsène Letellier ble gitt som gave til Ålesund by i forbindelse med 1000-års jubileet 1911. Originalen ble laget i 1863.

og geografiske opplysningene Dudo gir om Rollo og dennes danske opphav. Andre, men yngre franske skrifter gir også Rollo et norsk opphav, og han tillegges en datter med det norsk klingende navnet Geirlaug (Gerloc).

Krags konklusjon er at spørsmålet om hvem Rollo var aldri vil kunne bli definitivt besvart. Han skriver riktignok at det blant så vel norske som franske og britiske historikere nå er vanlig å mene at bedømt ut fra kildene – og i valget mellom et norsk eller et dansk opphav – er det tross alt mest som taler for en norsk opprinnelse. Dette er imidlertid ikke godt nok som genealogisk bevisførsel. Rollo er derfor i genealogisk sammenheng et endepunkt, en forfar som gjennom flere ulike slektslinjer er påviselig ane for George Washington og som gir ham et nordisk opphav, men som ikke entydig kan knytte ham til verken Ragnvald Mørejarl eller Norge, slik Gunderson hevder.

Gangerolvs halvbror Rollaug

Gangerolvs halvbror Rollaug eller Hrollaug nevnes både i Heimskringla og i Orkneyinga saga, men uten ytterligere opplysninger om hans videre skjebne enn at faren, Ragnvald Mørejarl, nekter ham å reise til Orknøyene fordi han er forutbestemt til å dra til Island og få stor etterslekt der.

Hrollaug er derimot velkjent i så vel anetavlesom i stamtavlelitteraturen. Gundersons hovedkilde, The Plantagenet Ancestry, har flere linjer tilbake til Hrollaug via Edvard Is dronning Eleanor, og han verserer også i standard oppslagsverk som Europäische Stammtafeln som forfar for normanniske stormannsslekter. Han tilskrives her to normanniske sønner, Ansfred, den første greven av Hiesmer, og den noe mer mytiske Rollo Rollosen. Hovedkilden for å knytte disse til Hrollaug er en notis om at Ansfred av Hiesmer, nevnt 978, skulle være nevø av Rollo .

Her er vi da i den heldige situasjon at dersom vi kan autentisere at Hrollaug er far til Ansfred, så er dette langt på vei bevis for at Rollo var norsk, ikke dansk. Dessverre viser det seg at det er den motsatte framgangsmåten som har vært brukt. Det er forskere som har stolt på Heimskringlas opplys-

ninger om Rollos norske opphav, som så har brukt dette som utgangs–punkt for å lete i Gangerolvs søskenflokk etter en forbindelse som kan gjøre Ansfred til Rollos nevø. Dette innebærer igjen at problemstillingen her er akkurat den samme som for Rollos eget opphav. Ansfred av Hiesmers far er ikke kildebelagt. Ansfred er i genealogisk sammenheng et endepunkt, en forfar som gjennom flere ulike slektslinjer er påviselig ane for George Washington, men som ikke entydig kan knytte ham til Ragnvald Mørejarl eller Norge, slik Gunderson hevder.

Går vi isteden ut over Gundersons kildemateriale for å finne spor etter Hrollaug, kan det se ut som om det er gått troll i ord, slik det ofte gjør i sagasammenheng. For om verken Heimskringla eller Orkeyinga saga sier mer om Hrollaugs skjebne, nevnes han både i tillegget i Olav den helliges saga i Flateyrbok og i en av de islandske ættesagaene. I følge disse kildene havnet Hrollaug faktisk på Island, hvor han hadde sønnen Jon Ozur, farfar til den Hall av Sida som i Orkneyinga saga oppgis å være oldefar til orknøyjarlen Erlend Torfinnssons hustru Tora. Ad denne linjen er det altså etterkommere av Hrollaug både på Orknøyene og tilbake til lendmannsætter i Norge, men det er ingen kjent forbindelse fra George Washington til Hrollaug.

Et poeng i så måte er det også at Hrollaug etter islandske nettsteder antas å dø på Island, mens han etter stamtavlelitteraturen skal ha endt sine dager i Normandie. Det er altså heller ikke her samsvar mellom de ulike opplysningene som gis slik at noen genealogisk identifikasjon kan gjøres.

Finn Arnesson på Austrått

Heimskringla gir ikke belegg for å regne inn Finn Arnesson på Austrått som George Washingtons ane. Det nærmeste vi kommer i så måte, er omtalen i Harald Hardrådes saga om at Finns bror, Kalv Arnesson, om vintrene ofte var på Orknøyene hos sin måg, Torfinn jarl. Her må vi til Orkneyinga saga for å få vite at mågskapet besto i at Torfinn var gift med Kalvs niese Ingebjørg, datter av jarlen Finn Arnesson, og at Kalvs eksil begynte allerede under Magnus den godes regjeringstid.

Orkneyinga saga kan videre fortelle at Ingebjørg

og Torfinn bare hadde to sønner som nådde voksen alder, jarlene Pål og Erlend. Orkneyinga saga lister den nærmeste etterslekten etter begge Ingebjørgs jarlesønner, herunder ikke bare orknøyske stormannsslekter, men også linjer som fører tilbake til det norske lendmannsaristokratiet, men uten at det kan knyttes linjer fra George Washington til noen av disse etterkommerne.

Orkneyinga saga opplyser dessuten at Ingebjørg etter Torfinns død ektet skottekongen Malcolm III (Long-Neck), og at de sammen hadde sønnen Duncan, den senere skotske kongen Duncan II. Gjennom dennes sønnesønn, Gospatrick MacWilliam, vil Finn Arnesson i tilfelle fortsatt ha etterslekt i Skottland i dag.

Når det gjelder Ingebjørgs skotske ekteskap, er det flere problem knyttet til dette. Hun nevnes for det første ikke i noen av de skotske krønikene. Det er i seg sjøl oppsiktsvekkende når det gjelder en skotsk dronning. Malcolm tillegges fire barn i dette, sitt første ekteskap, sønnene Duncan, Malcolm, Donald og en datter. Dersom Ingebjørg skulle rekke å bli mor til alle disse fire barna mellom Torfinns jarls død ca 1065 og sin egen død før 1070, må hun ha gått konstant gravid. Det virker ikke særlig sannsynlig for en enke som må ha nærmet seg 50 år.

Det viser seg samtidig at Duncan, som Malcolms eldste sønn, måtte følge med som gissel til Wilhelm Erobrerens hoff etter dennes straffeekspedisjon mot skottene 1072. Slikt gjorde en ikke med rene småbarn. Duncan må følgelig ha vært født før Torfinn jarls død, fødselsåret anslås til senest 1060. Da var Ingebjørg Finnsdotter fortsatt gift med Torfinn Sigurdsson. Duncans mor kan i så fall følgelig heller ikke være Finn Arnessons datter Ingebjørg, slik Orkneyinga saga hevder.

Hvem var så Malcolms ektefeller? George Washington er gjennom sine mange Plantagenet-linjer etterkommer av Henrik I og hans dronning Margrete,

Malcolm III var George Washingtons forfar, men han var trolig aldri gift med noen datter av Finn Arnesson på Austrått.

datter av Malcolm, men fra ekte-skapet med den hellige Margareta. Dette ekteskapet ble i henhold til de skotske krønikene inngått 1070. De fikk sammen minst åtte barn, derav tre framtidige konger av Skottland. Samtidig hadde Malcolm ugjendrivelig barn som var eldre enn fra ekteskapet med Margareta. Opplysende, om ikke bevisførende, for hvem som var Malcolms første hustru er opplysninger fra Orderic Vitalis om at Malcolm og Margareta ble forlovet så tidlig som 1059, mens Margareta fortsatt var et barn, men med en familiemessig viktig rolle i britisk storpolitikk.

Dersom Malcolm kunne forlove seg i 1059, måtte hans forrige hustru være død tidligere enn dette. Dermed er muligheten stor for at denne ektefellen døde før Malcolm ble skotsk konge, 1058. Det gjør det noe mer forklarlig at hennes død ikke er markert i de skotske krønikene, hun rakk i så fall aldri å bli skotsk dronning. En kandidat til hvem denne mystiske ektefellen kan ha vært, finner vi i Liber Vitae Ecclesiae Dunelmensis. Her oppføres Ingeborg comitissa blant døde ca 1058 . I så fall kan forfatteren av Orkeyinga saga rett og slett ha blandet sammen de to Ingebjørgene parret med kunnskapene om slektskap mellom orknøyjarlene og skottekongene.

En mulig løsning på en slik kombinasjonen av sammenfall i fornavn og slektskap er lansert av britiske forskere, som har løst denne kronologiske nøtten ved å anta at det snarere er en datter av Torfinn og Ingebjørg som Malcolm ble gift med, ikke enken . Det løser de kronologiske utfordringene som Orkneyinga sagas beretning stiller og ivaretar samtidig forbindelsen tilbake til Finn Arnesson jarl.

Løsningen bygger likevel kun på løse antagelser som skal kunne reparere en åpenbar feilaktig opplysning i Orkneyinga saga. Denne framgangsmåten er ikke holdbar i moderne genealogi. Vi har derfor ikke grunnlag for å slutte at Finn Arnesson har etterlatt seg etterkommere på det skotske fastlandet i det hele tatt.

Ulvhild Olavsdatter

Ulvhild nevnes tre steder i Heimskringla. Hun nevnes to ganger i Olav den Helliges saga som hans dat-

ter og en gang i Magnus den godes saga. Viktigere er det at hun også nevnes hos Adam av Bremen. Vi får dermed en dobbelt bekreftelse på at Ulvhild var gift med den saksiske fyrsten Ordulf, som da også gjør felles sak med svogeren kong Magnus i kampen om herredømmet over Danmark.

Ordulf var gift minst to ganger, og han hadde barn med begge ektefellene. At Ulvhild var mor til sønnen Magnus, går ikke bare fram av denne oppkallingen, men også av at Magnus kaller en av sine egne døtre for Ulvhild. Riktignok dør Billung-ætta ut i den rene mannslinja med den samme Magnus i 1106, men hans to døtre, Ulvhild; gift med Henrik av Bayern; og Elke; gift med Otto av Ballenstedt, ble stammødre for hver sine tyske fyrsteslekter med til dels vide forgreninger utover i Europa i middelalderen. For å knytte forbindelse til noen av disse to døtrene, må det derfor først kunne knyttes sikre slektsforbindelser for president Washington til Fastlandseuropa.

George Washingtons aner

Som nasjonens første president og landsfader ble George Washingtons aner alt tidlig grundig gransket. Og til forskjell fra hovedtyngden av tidlige engelske migranter til Amerika, er det blant hans aner også representanter fra engelske elitemiljøer.

Av presidentens åtte oldeforeldre, født i perioden 1615-43, var fem født i Amerika, de øvrige tre var født i England. I tippoldeforeldregenerasjonen er det to hull i anerekken. Av de 14 kjente forfedrene, var åtte født i England, fem i Amerika og en i Holland. Flesteparten av de amerikanskfødte tippoldeforeldrene var også av engelsk opphav, men det har ikke latt seg gjøre å føre noen av hans kognatiske amerikanske linjer lenger tilbake enn til 1500-tallet.

George Washingtons agnatiske oldefar, John Washington, emigrerte fra England til USA i 1657. Dette er en relativt ung migrasjon i forhold til de øvrige grunnlovsfedrefamiliene, men John Washington kom samtidig fra et noe høyere sosialt sjikt enn flertallet av de andre og tidligere migrantene. Hans far, rev Lawrence Washington var således født på herresetet Sulgrave Manor i 1602.

Sulgrave manor, hvor George Washingtons tippoldefar ble født 1602.

Sulgrave var opprinnelig et kloster, som i likhet med mange andre klostre ble konfiskert og verdslig-gjort av Henrik VIII for så å bli solgt til private. Lawrence Washingtons farfar av samme navn kjøpte det av kronen 1539. Denne Lawrence drev suksessfull ullhandel i Northampton, hvor han en periode var ordfører. Lawrence den eldre er angivelig av Warton-grenen av Washington-familien, hjemmehørende i Cheshire, men den gang del av Lancashire. Denne grenen kan føres tilbake til Robert Washington, som det var skifte etter i 1528. Eldre, sikre forfedre av George Washington i denne linjen er ikke samtidig kildebelagt.

Det er her verdt å merke seg at mens den eldre forskningen på Washington-familiens opphav uten videre aksepterte familieforbindelsene bakover til området Wassingtun på 1100-tallet, så var det først i en diskusjon i et amerikansk fagtidsskrift 1933/34 at det ble ført endelige bevis for at Lawrence Washington i Sulgrave fra 1530 var identisk med den Lawrence Washington som nevnes blant arvingene i Warton 1528. Bevisføringen for en forbindelse fra Warton-grenen tilbake til den opprinnelige Wessyngton-familien er enda tynnere. Den bygger i all hovedsak på navnelikhet og likhet i våpenføring.

George Washington førte selv et slektsvåpen med to bjelker og tre stjerner. Våpenet gjenfinnes også på en portal på Sulgrave Manor, reist i 1558. Det har åpenbare likheter med et våpen som i to ulike varianter ble ført av Sir William de Wessyngton på 1390-tallet, daværende eier av Washington nær Durham. Sir William døde 1399 og etterlot seg kun en datter, Elisabeth. Det er altså ingen direkte forbindelse i ren mannslinje dit.

Sammenfall i familie-navn og slektsvåpen gjorde

George Washingtons familievåpen, som også finnes inngravert på Sulgrave manor. Våpenet skiller seg fra det som George Washingtons angivelige forfedre i Washington ved Durham brukte.

det tidlig naturlig å søke en forbindelse mellom Washingtonfamilien i Warton og eierne av Washington i Durham. Et slikt konstruksjonsforsøk er gjort gjennom en rekke av ikke kildebelagte John og Robert Washington'er i Warton i senmiddelalderen tilbake til en Robert Washington som antas å være identisk med en yngre bror av en eldre Sir William de Wessyngton. Utfordringer her er ikke bare å belegge de enkelte ledd i Warton-grenen, men også å forklare oppkomsten av familievåpenet. De delene av den adelige Wessyngton-familien som Warton-grenen kobles opp mot førte nemlig ikke Washington-våpenet, men ulike varianter av et løvevåpen. Det våpenet som George Washington selv førte, anses å være et klientvåpen for tjenesteelement under baronene av Kendal, belagt første gang i Wessyngton-sammenheng i 1335, lenge etter at Warton-grenen antas å ha forlatt Durham til fordel for Warton.

Hadde George Washington også norske aner?

Det er ingenting i George Washingtons nærmeste forfedrekrets som tyder på at han hadde norske forfedre som han sjøl var klar over. De få ikke-engelske

James IV av Skottland (1473-1513) hadde norske forfedre, men han var åpenbart ikke blant George Washingtons forfedre, på tross av hva anetavellitteraturen måtte mene om dette.

innslagene gir heller ingen holdepunkter som peker i retning Norge. Spørsmålet er derfor om det kan finnes fyrstelige forbindelser som kan gi Amerikas første president i hvert fall et lite innslag av norsk avstamning.

Her finnes det i anetavellitteraturen en hyppig gjengitt linje via George Washingtons oldefar, oberst Augustine Warner og hans far av samme navn, til oberstens oldefar Augustine Sotherton, født i Norfolk 1553. Dennes mor, Elisabeth Steward, oppgis som utenom-ekteskapelig barn av James Stewart som i sin tur var sønn av kong James IV av Skottland. Denne forbindelsen er av særlig interesse fordi James IVs mor, dronning Margrete, var datter av Christian I, den første oldenburgeren på Norges trone. Fra Christian I går det så en sikker forbindelse tilbake til kong Håkon V og hans dronning Eufemia.

Problemet med denne forbindelsen knyttes særlig til det faktum at Elisabeth Steward døde 10. september 1547, altså flere år før sin egen sønns fødsel. Påpekning av dette misforholdet har ført til at Augustine Sotherton i nyere nettpublikasjoner utstyres med adjektivet "possible" foran sønn av Elisabeth. I den grad Augustines fødselsår og Elisabeths dødsdata er riktig gjengitt, må Augustine

nødvendigvis være fra et av farens eventuelle senere ekteskap. Elisabeth inngår for øvrig heller ikke i anerkjente lister over barn av James Stewart, earl of Moray.

Vi kan altså i denne sammenhengen trygt gå ut fra at noen forbindelse fra Augustine Warner til kjente norske forfedre ikke lar seg dokumentere. Derimot figurerer både Augustines sviger-far, George Read, og John Washington på lister over engelske Plantagenet-etterkommere som emigrerte til Amerika på 1600-tallet.

For John Washingtons vedkommende går Plantagenet-forbindelsen gjennom farmoren, Margaret Butler, som kunne telle de første baronene av Dudley og Tiptoft blant sine aner. Herfra finnes det ulike slektslinjer tilbake til Plantagenet-herskere som Edvard I (konge av England 1272-1307) og Henrik III (konge av England 1216-72). Disse stammet via Wilhelm Erobreren fra Rollo, slik Gunderson også viser, men vi kan altså ikke finne sikre linjer tilbake til norske forfedre for noen av disse engelske kongene.

Gunderson kunne også bygge på en forbindelse som finnes i hans Plantagenet-litteratur fra 1928, som knytter Henrik IIIs dronning Ellinor av Provence via Polen til den gamle hertug-slekten i Sachsen, og dermed også til Ulvhild Olavsdatter. Denne forbindelsen skulle også sikre forbindelsen til Harald Hårfagre, i det det også ble antatt at hertug Ordulf av Sachsens mor skulle være datter av Harald Gråfell. Ordulf skulle på denne måten både være beslektet med og besvogret med sin forbundsfelle kong Magnus. Begge disse forbindelsene er senere tilbakevist, Ordulfs mor regnes nå som Elisa von Schweinfurt og dronning Ellinor regnes ikke lenger å være etterkommer av hertugene av Sachsen.

For George Reads vedkommende er Plantagenet-forbindelsene vesentlig mer tallrike. Blant disse er også to linjer tilbake via henholdsvis jarlene av Northumberland til Philippa Plantagenet og fra barn av begge Joan de Beauforts ekteskap. Philippa og Joan var begge to barnebarn av kong Edvard III (konge av England 1327-77). Edvard stammet i sin tur i ren, ubrutt kvinnelinje fra Maria av Hohenstaufen (1201-35). Maria fikk via sine seks barn en så tallrik etterslekt at det har gitt henne ettermæle som stam-

Edvard III (1312-77) er en av Englands lengst regjerende og betydeligste konger. Han er også et bindeledd mellom George Washington og Olav den hellige.

mor for alle Europas kongehus. Maria var barnebarn av den tysk-romerske keiseren Frederik Barbarossa. Hans mor, Judith av Bayern, var datter av Ulfhild av Sachsen, Magnus' datter. Herigjennom er det altså en sikker-stilt forbindelse fra Edvard III så vel som fra George Washington tilbake til Olav den Hellige.

Konklusjon

Vi har sett at en nærmere gjennomgang av Gundersons 274 påståtte forbindelseslinjer fra George Washington til norske forfedre viser at så godt som samtlige forbindelseslinjer enten inneholder direkte feil eller at det ikke kan føres genealogiske bevis for dem. Så mye som opp mot 99 % av linjene hans må på dette grunnlaget forkastes som upålitelige. Det er likevel belegg for å hevde at George Washington hadde norske forfedre, sjøl om ingen av dem vel har satt sine ben på norsk jord etter 1040.

Denne gjennomgangen gjør det samtidig overveiende usannsynlig at George Washington var seg bevisst noe norsk opphav. Formuleringen som tillegges ham var da også et nordisk, ikke norsk opphav. Sjøl et slikt utsagn er likevel oppsiktsvekkende, for sjøl om Washington har flere sikre forbindelser til gamle danske og svenske forfedre enn til norske, så er også disse av omtrent samme dato som forbindelsen til Olav den hellige.

Familienavnet Washington er av angelsaksisk

Olav den hellige – forfar til det store flertall av Europas fyrstehus og også for president George Washington.

opphav, belagt så tidlig som i 973, altså før den normanniske invasjonen. Verken navn eller våpenføring skulle altså gi ham nordiske assosiasjoner. At det var et normannisk islett i overklassebefolkningen var nok kjent i England, men det var tonet kraftig ned gjennom en bevisst legitimeringspolitikk, ført helt fra Henrik IIIs tid. Det normanniske skulle tones ned til fordel for det angelsaksiske, noe som førte til utviklingen av et sett med raseteorier i England. Så sent som når George Washington fikk sin utdanning i England, var det fortsatt akseptert at det angelsaksiske blodet måtte ha vært tynnet ut gjennom det store tilsiget av dansker og normannere. 100 år senere ville en amerikansk student i England knapt ha oppfattet en slik genetisk oppblanding.

George Washington kan ha hatt kjennskap til et, om enn perifert, nordisk opphav, men sterk kan denne forbindelsen umulig ha vært. Carl Magnus Ringen Gundersons arbeid for å underbygge presidentens utsagn har ikke bidratt til å autentisere påstanden, og det er ingen grunn til å tro at George Washington hadde noe norsk opphav i tankene når han framsatte sin påstand.

Det er likevel riktig at George Washington hadde norske forfedre i det han, i likhet med nær sagt enhver annen som kan føre sin slekt tilbake til europeiske fyrstehus, etter all sannsynlighet var en etterkommer etter Olav den hellige.

Litteratur:

Foruten den av Gunderson brukte litteraturen er følgende verk brukt:

Lauritsen, Kristian: Dronning Margrethe IIs forslægt, 2000

Louda, Jiri og MacLagan, Michael: Lines of succession, 1991

Moncreiffe of that Ilk, Iain: Royal Higness, London 1982

Ohlmarks, Åke: Stamträd över Europas furstehus, Borås 1980

Orkneyinga Saga, Penguin classics 1978

Von Redlich, Langston & Buck, Buck & Beard: Pedigrees of some of the Emperor Charlemagne's descendants I-III (1941-78)

Ross, Stewart: Monarchs of Scotland, Oxford 1990

Stuart, Roderick W.: Royalty for Commoners, 4. Utg 2002

Sykes, Bryan: Saxons, Vikings and Celts, New York 2007

Lov å skrive om egne opplevelser

AV AINA JOHNSEN RØNNING

I fjor var det kun to injuriersaker som slapp gjennom til Høyesterett. Den ene saken, "Privatboksaken" konkluderer med at det er lov å skrive om egne opplevelser, selv om man skriver om private ting og utleverer andre.

Privatlivets fred har de siste årene i større og større grad "vunnet over" hensynet til yttringsfriheten, og media kan ikke lengre publisere kjendisers hemmelige bryllupsfeiring eller omtale reality-kjendisers gjøren og laden noen år etter at de har forsvunnet fra TV-skjermene. Lokalhistorikere levnes imidlertid et stort handlingsrom etter "Privatboksaken" som ble avgjort i Høyesterett i fjor.

"Æ"

Boka som Høyesterett måtte vurdere het "Æ" og ble utgitt i 500 eksemplarer. En småbruksbonde skrev om sine erfaringer, gårdens historie og familiens gjøren og laden. Blant annet omtalte han detaljrikt om ekskonas innflytelse på gårdsdriften, ekteskapet som etter hvert gikk i stykker og

den påfølgende rettssaken om omsorgsansvaret for deres felles barn. Dette falt dårlig jord hos kona, 14 år etter samlivsbruddet. Hun gikk til sak mot eksmannen og tapte i tingretten. Lagmannsretten var imidlertid enig med ekskona, og bonden anket saken til Høyesterett, der han vant gjennom for sitt syn.

Bonden kjøpte en forfallen gård i hjembygda si i 1982. To år etter traff han sin kommende kone, og året etter flyttet de sammen og fikk et barn. I 1993 brøt de samlivet, men eksen bodde i et annet hus på bruket i ytterligere to år til skilsmisken var et faktum. I 2000 flyttet hun til et annet sted i landet, og syv år etter det ga den lokalhistoriske bonden ut boka "Æ", der han i tillegg til sin egen gård skriver om 22 andre småbruk i kommunen. Boka er på 149 sider. Historien om ekskona er på 20 sider, og seks av de sidene handlet om forhold som fant sted på bruket under hans samliv med eksen. Det er naturligvis disse sidene hun reagerer på.

Dyrehold som grenset opp mot det vanvittige

Tidlig i samlivet ble det tydelig at paret var uenige i dyreholdet på gården. (Følgende er hentet fra høyesterettsdommen, som du kan lese i sin helhet på www.nored.no. Her er bonden anonymisert som B, ekskona som A og småbruket som X.) I et lengre avsnitt med tittelen «Så kom alle dyra» på side 119 flg., fortelles det at «Etter tre måneder anskaffet A seg en hundevalp». B skriver at hun året etter ville kjøpe en valp til, og at han gav etter «snill som jeg var». Hun overtok imidlertid to nye valper, og Bs tålmodighet med hundeholdet tok etter hvert slutt. A gav da bort den hunden B likte best, noe han syntes var trist. B forteller at As forlover kom på besøk i 1988, og at «Hun satte griller i hodet på A. Småbruket var skapt for geitehold, mente hun. Dermed var det gjort». Han gir etter dette en nokså detaljert redegjørelse for hvordan dyreholdet på As initiativ økte med geit og sau uten at han protesterte. På side 120

fortelles at det på et tidspunkt var 15 dyr på gården. I den forbindelse heter det: «Jeg trodde nå at vi hadde anskaffet oss nok dyr på småbruket vårt for en stund, men da jeg overhørte en samtale mellom A og E på elgjaktfesten på Fjellstova senere på høsten, begynte jeg å bli redd. Hest var temaet. Det resulterte i at en stor kaldblodshest, som var god til å dra tømmer, kom til gårds like før jul. Hesten var dyreindividet nummer 16, og navnet var Storegutt. Hva blir det neste?, fryktet jeg.

Året 1989 ble enda verre. Våren kom, og A kjøpte to nye geiter.» skriver at dyreholdet etter dette kom opp i «22 dyr og syv høner». Han skriver videre at «det var meg som fikk arbeid med å fore, skjøre og høye for et dyrehold som grenset til det vanvittige, siden vi begge hadde jobb å passe». I et påfølgende avsnitt med tittelen «Det ble flere hester og vi kvittet oss med geiter og sauer», forteller B om hvordan dyreholdet etter hvert ble konsentrert om hestehold. På side 121 heter det: «Mesteparten av As lønning gikk med til hest, utstyr og helt ny dobbel hestevogn. Penger var til for å brukes, forklarte hun meg.» Etter at B på spørsmål fra A hadde sagt nei til å anskaffe en shetlandspionhippe for å starte oppdrett av denne rasen, heter det at A likevel «gikk rett inn, ringte og bestilte ponnien. Hvorfor hun spurte meg om å kjøpe shetlandshoppeføll den gang, er fortsatt en gåte». Det fortelles videre at hun solgte hesten Storegutt ettersom hun mente den

ikke fikk nok mosjon. Deres felles sønn «likte ikke at hun solgte Storegutt, for den hesten var han blitt så glad i». B forteller at saueholdet på X ble avsluttet i 1992. På side 121 heter det: «Samme høsten solgte jeg alle sauene, jeg syntes ikke det var moro lenger. Jeg måtte finne sommerbeite til sauene hos andre. Det syntes jeg var tungvint. Og alt høyet måtte vi kjøpe, for hestene gikk og beitet opp alt på innmarka. Jeg var glad til, det hadde vært mye styr og stell i fire år med mange vidervedigheter.»

Bonden skriver også et kapittel om skilsmisken og ett om rettsoppgjøret etter skilsmisken, der bonden får beholde gården og omsorgen for sønnen. Bonden hadde ikke spurt ekskona om å få lov til og publisere tekst og bilder som tilhørte deres privatliv, og hun følte seg krenket da boka kom ut. Høyesterett skriver at de har stor forståelse for at hun følte seg dårlig behandlet: "Jeg har likevel forståelse for at A på bakgrunn av de stridighetene som hadde vært mellom partene etter samlivsbruddet, har reagert på å få dette opp igjen i bokform 14 år senere. B har gjennom formuleringene av sine forlikstilbud tydeligvis også selv sett at omtalen med fordel kunne hatt en annen form. Det innebærer imidlertid ikke at det kan konstateres rettsstrid i rettslig forstand." skriver høyesterettsdommer Matheson.

Naturlig del av historien

Interessant nok innrømmer selv bondens egen advokat at bonden krenker ekskonas privatliv med denne boka.

Straffeloven §390 første ledd:

«Med bøter eller fengsel inntil 3 måneder straffes den som krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold.»

Skadeserstatningsloven §3-6 første ledd:

«Den som har krenket en annens ære eller privatlivets fred, skal, såfremt han har vist uaktsomhet eller vilkårene for straff er til stede, yte erstatning for den lidte skade og slik erstatning for tap i fremtidig erverv som retten under hensyn til den utviste skyld og forholdene ellers finner rimelig. Han kan også pålegges å betale slik erstatning (oppreisning) for skade av ikke økonomisk art som retten finner rimelig.»

“Selv om flere av opplysningene i boken nok faller inn under begrepet «personlige eller huslige forhold» i straffeloven §390, kan offentliggjøringen av dem ikke anses som rettsstridig. Det er tale om en lokalhistorisk beretning der livets gang på de ulike gårdene - inklusive Bs eget liv på X - står sentralt. Både nålevende og avdøde personer er navngitt og beskrevet, skriver Matheson. Fordi bonden skriver om gården og ting han selv har opplevd, og fordi det her er snakk om en lokalhistorisk bok og ikke aviser/ukeblad som distribueres i store opplag over hele landet, kan dette godkjennes.” Fortellingen om samlivet med A er knyttet til det synlige livet på gården; bryllupsfeiringen, båtkjøpet, dyreholdet, samlivsbruddet og rettstvistene for den lokale domstolen. Boken inneholder ingen beskrivelser av intime forhold. (...) Det var helt naturlig for B å beskrive dyreholdet på småbruket i den tid partene holdt sammen. Det kan ikke være rettsstridig om det i fremstillingen fremkommer en kritisk undertone til dyreholdet,” skriver Matheson og legger til at også for lokalhistorikere er det en grense man ikke kan trå over: ”Også ved lokalhistoriske beretninger må hensynet til personvernet avveies mot hensynet til ytringsfriheten. Kun de meddelelser som etter en slik avveining fremtrer som utilbørlige, rammes av straffeloven §390 og skadeserstatningsloven §3-6. Omtalen av A kan etter en totalvurdering ikke anses som rettsstridig eller utilbørlig. (...)B har hatt en seriøs og faglig begrunnelse for å skrive boken. Opplaget er begrenset, og boken har bare hatt lokal utbredelse, fortrinnsvis i et miljø

som var kjent med stridighetene mellom partene, argumenterte bondens advokat i Høyesterett.”

Konas advokat mente i Høyesterett at bonden skriver om ekskona på en måte som er ufordelaktig for henne, og etterlater et inntrykk av at hun er en økonomisk uansvarlig person og har et hovedansvar for at ekteskapet ble oppløst. Hennes advokat var uenig i at det var formidlende at dette ble skrevet i en bok, og viste til at: ”Ved å velge boken som medium, gis meddelelsen dessuten en ytre form som normalt skaper stor troverdighet, og som har lang levetid. Aviser og ukeblader derimot, blir fort kastet og innholdet blir derfor fort glemt.”

Handlet om personlige forhold

Injurielovgivningen skiller ellers mellom private og offentlige personer. Jo mer offentlig personen er, jo mer skal han tåle av offentlighetens søkelys. Her er det imidlertid snakk om en kvinne som ikke er en offentlig person, og som heller ikke har gjort noe straffbarn. Hvordan kan dommer Matheson og hans meddommere konkludere med at bondens utlegninger om konas gjøren og laden likevel var greit? Interessant nok er det det lokalhistoriske aspektet som Matheson vektlegger i sin konklusjon. Matheson er nemlig enig med bondens advokat, den kjente bergensadvokaten Atle Helljesen, i bonden krenker konas rett til privatliv: ”Det kan etter min oppfatning ikke være særlig tvilsomt at Bs omtale av samlivet med A på flere punkter omhandler privatlivet, slik begrepet er definert i straffeloven §390. Dette gjelder for eksempel opplysningene

om uenigheten mellom ektefellene om dyreholdet, om ekteskapskrisen og om tvistene i forbindelse med skilsmissen. Selv om enkelte av opplysningene i beretningen ikke er av personlig karakter - slik som opplysningen om at partene giftet seg i 1987 - er helhetsinntrykket at fortellingen omhandler personlige eller huslige forhold.” Men, legger Matheson til: ”Hensynet til historieskrivingen eller andre faglige eller vitenskapelige hensyn, vil også kunne påvirke vurderingen. (...) Hensynet til ytringsfriheten vil etter min oppfatning være en dimensjon også ved utformingen av lokalhistoriske fremstillinger. Skildringer av hverdagslivet i bygdene har kulturhistorisk verdi. Allmenne interesser tilsier at slike beretninger skrives og publiseres og gjøres så levende som mulig. Derfor vil lokalhistoriske beretninger også ofte måtte inneholde personomtaler. Hensynet til personvernet må da avveies mot det hensyn til ytringsfriheten som historieskrivingen krever. (...)Enten man bedømmer fortellingen fra X som lokalhistorisk eller selvbiografisk, må utgangspunktet for vurderingen være at det er Bs egen fortelling som gjengis. Jeg-formen understreker dette subjektive elementet. Etter min oppfatning har A ikke krav på noen beskyttelse mot å bli omtalt i sin tidligere ektemanns beretning fra livet på X. (...) Hva gjelder meddelelsene omkring samlivsbruddet og tvistene, legger jeg her vekt på at det er en kjensgjerning at partene brøt samlivet og senere ble skilt. Dette og de rettslige prosessene i kjølvannet av bruddet, var tydeligvis også godt kjent i lokalmiljøet som er bokens primære nedslagsfelt. (...). En

beskrivelse av dyreholdet hører naturlig hjemme i en beretning om livet på et småbruk. Opplysningene som formidles, er ikke spesielt følsomme. Det benyttes heller ikke nærgående formuleringer eller nedsettende karakteristikk. Personomtale og personkarakteristika har ut fra de hensyn jeg tidligere har redegjort for, i utgangspunktet en naturlig plass også i lokalhistoriske beretninger. Beskrivelser som gir et ufordelaktig helhetsinntrykk av den som omtales, kan ikke uten videre anses som rettsstridig. Den aktuelle fremstillingens innhold og form må etter min oppfatning sies å ligge innenfor den frihet historieskriveren eller selvbiografen må ha til å beskrive personer som har deltatt i ens liv og levnet. Rettsstridskravet er derfor ikke oppfylt, konkluderer Høyesterett.

Kutt vekk det nærgående og intime

Matheson og Helljesen sammenlikner hva man har lov til å skrive i en lokalhistorisk bok med hva man har lov til å skrive i en selvbiografi, og skiller mellom disse og de strenge retningslinjene som pressen må forholde seg til. Slik må det også være. Matheson understreker at ”Konstatering av rettsstrid i saken her, vil kunne ha store konsekvenser for særlig biografiske og historiske fremstillinger i sin alminnelighet.” Det er gode nyheter for slektsforskere og lokalhistorikere. Så lenge du ikke skriver nærgående og intime, negative opplysninger, kan du ganske fritt skrive om egne erfaringer, om slekten din eller gårdshistorie.

Svensk/norsk slektsforsker-møte i Karlstad!

Det arrangeres et svensk/norsk slektsforsker-møte i Karlstad 8.-9. oktober 2011. Tema for møtet: Skjulte skatter i arkivene

Konferanselokale:

Sverige Amerika Centret (www.swedenamerica.se)

Besøksadresse: Residenstorget 1, ingång från Karl IX statyn

Konferansehotell:

Elite Stadshotellet (www.elite.se/sv/hotell/karlstad/stadshotellet)

Besøksadresse: Kungsgatan 22

Endelig program kommer senere, se DIS-Norges hjemmeside. For å komme til Karlstad kan man bruke følgende transportmåter:

- Med Tog: SJ kör tåg från Stockholm, Göteborg och Oslo (www.sj.se)
- Med Fly: Skyways flyger från Arlanda och Kastrup (www.skyways.se)
- Med Buss: Swebus kjører buss från Oslo och Stockholm (www.swebus.se)

Priser:

Mrk: Alle priser er i svenske kroner.

Hele helgen: 600 kr/person (inkl. kaffe, 2 lunsjer, middag og inn-gang)

Dagpakke: 200 kr/person

Middag: 250 kr/person

Hotellpriser (Elite Stadshotellet):

- Enkeltrom: 650 SEK
- Enkeltrom, større: 700 SEK
- Dobbeltrom: 900 SEK
- Dobbeltrom Deluxe: 1 100 SEK

Ex (enkeltrom + helhelgspakke): 600 + (2 x 650) = 1900 kr

Påmelding gjøres på www.grensevandring.no/karlstad2011 senest den 22 august 2011.

E-post. mathias.nilsson@swedenamerica.se

Ti prosent ikke-farskap?

AV CARL BIRGER VAN DER HAGEN

Alle slektsforskere støter på “uekte” barn, en betegnelse som heldigvis stort sett er forsvunnet i dagligtalen. Men hvordan skal vi forholde oss til opplysninger om tilsynelatende “ekte” barn, når vi forsøker å finne våre aner? Hvordan vil våre etterkommere vurdere dette, når vi vet at i vår tid blir mange barn født etter ulike former for assistert befruktning; eggdonasjon eller sæddonasjon? Er “mor” lik biologisk mor, eller er “far” virkelig biologisk far?

Hvor utbredt er “utroskap” hos mor i ulike sosiale grupper, i ulike landsdeler eller til ulike tider? (Er det forresten kvinnen eller mannen som er utro?) Dette vet vi ikke med noenlunde sikkerhet. Men i mange sammenhenger, også når det gjelder slektsforskning, vil man finne tallet 10 % sannsynlighet for “ikke-farskap”, kalt paternity discrepancy eller PD. Alt taler for at dette tallet er for høyt. Jeg vil i denne artikkelen underbygge dette.

Mens morslinje (matrilinearitet, etter mater, mor) i genealogisk sammenheng alltid har vært ansett som pålitelig, har farslinje (patrilinearitet, etter pater, far) av nokså opplagte grunner vært betraktet med adskillig mistenksomhet.

La meg først si litt om morslinjen. Er den alltid pålitelig? Den har vel stort sett vært det. Selv om det finnes mange dokumenterte tilfelle hvor et barn i en søskenflokk i realiteten har hatt en eldre søster som biologisk mor, så har morslinjen på sett og vis ikke alltid vært brutt i slike tilfelle. For slektsforskere er det da viktig å finne ut om barna i søskenflokken har samme mor. Adopsjon eller fosterbarn vil derimot alltid være en mulig feilkilde. Morslinje kan i dag dokumenteres ved mtDNA, siden man da undersøker mitokondrielt DNA. (Se Slegt & Data nr.2, 2010) Det er bare mødres mtDNA som har vært overført i de generasjoner som har vært før oss. Moderne reproduksjonsbiologi har imidlertid endret dette bildet. Eggdonasjon som hittil ikke har vært lovlig å anvendes i Norge, kan likevel gjennomføres hos norske kvinner i utlandet uten at det er

noen straffbar handling. “Mor” føder barnet, men mtDNA-linjen er brutt (men ikke hvis det er kvinnens mor eller søster som er eggdonor).

Farslinjen har derimot alltid vært betraktet med en sunn skepsis. Professor Lundevall i rettsmedisin lærte oss studenter at hos 10 % av alle førstefødte var den sosiale far ikke den biologiske far (i de tre nordligste fylkene, pleide han å legge til). Det er mulig han hadde rett. Grunnlaget for å bli dømt for farskap i domstolene var før moderne DNA-teknologi basert på en rekke kriterier, og sannsynligheten for riktig farskap kunne være heller svak. Jeg tror lovparagrafen sa noe slikt som “at om det er munaleg meir truleg at ein er faren enn ein annan, skal han verta utlagd som far”. Dette har endret seg radikalt ved bruk av DNA-markører. Nå kan man med svært nær 100 % sannsynlighet påvise farskap. Det er noen få fallgruver; mulige fedre kan være eneggete tvillinger, og blodoverføring like før testing må utelukkes. Hvis mor ikke vil delta, samt ved en del sjeldne biologiske forhold, er usikkerheten større.

I mange land har man nå en pågang av menn som er i tvil om farskap til ett eller flere av sine barn.

Et typisk eksempel fra Rettsmedisinsk institutts hjemmeside: “Jeg er usikker på om jeg er far til barnet mitt. Jeg er skilt og betaler barnebidrag. Jeg ønsker å få en DNA-analyse for å teste farskapet. Hvordan går jeg frem?”

Svar: “Det er to måter å gå frem på i dette tilfellet. Du kan enten gjennomføre en farskapstest som du selv bestiller og betaler for, eller du kan henvende deg til tingretten der barnet bor og anlegge farskapssak. Retten hjelper deg med å sette opp en stevning, dersom du ikke har skaffet deg annen juridisk bistand (advokat).”

De hyppig siterte “10 % ikke-farskap” bygger på et svakt grunnlagsmateriale og har nærmest ukritisk blitt akseptert tidligere. En svært omfattende oversikt over de ulike undersøkelser som er gjort over hyppigheten av PD finner du her: [http://www.](http://www.childsupportanalysis.co.uk/analysis_and_opinion/choices_and_behaviours/misattributed_paternity.htm)

[childsupportanalysis.co.uk/analysis_and_opinion/choices_and_behaviours/misattributed_paternity.htm](http://www.childsupportanalysis.co.uk/analysis_and_opinion/choices_and_behaviours/misattributed_paternity.htm)

Gjennomgangen viser, som man skulle vente, at dersom man bare undersøker tilfelle hvor det på forhånd er tvil om farskap, blir paternity discrepancy påvist i omkring tretti prosent (med stor spredning). Det er dette som kommer frem i rettslige farskapsundersøkelser. Undersøker man derimot frivillige par og barn, finnes PD i bare halvannen prosent. Det er nok rimelig å anta at kvinner som vet om muligheten for uriktig farskap, ugjerne deltar i slike frivillige undersøkelser. Derfor opererer man nå gjerne med en PD på 3-4 %. Tall fra Island tyder på enda lavere hyppighet av PD der, nemlig ca. 1.5 %, basert på en genetisk studie av 20 000 personer (deCODE Genetics) (1). Kanskje kan vi sammenlikne oss med denne befolkningen?

Det er ikke urimelig å tro at det over tid har vært sosiale og regionale forskjeller i Norge med hensyn til utroskap og PD. At vervede soldater i tidligere tider slapp billigere unna leiermål er velkjent, og soldater påtok seg nok iblant farskap av denne grunn. Vi vet lite konkret om dette og om regionale forskjeller, men det eksisterer mange myter. Tenk på André Bjerkes dikt En handelsreisendes liv:

“Kvinner! Ikke se og hør på
slike menn! For menn som Sørpå
blir man mor på at man tror på.
(Man er sur på Sørpå nordpå!)

Vi må som slektsforskere alltid regne med muligheten for skjulte “uekte” barn. I noen tilfelle kan slektsopplysninger være slik at slektskap gjennom direkte farslinjer er påvist. I dag kan Y-DNA-undersøkelser bevis (eller motbevis) dette, hvis mannlige slektninger går med på en DNA-undersøkelse. Man må imidlertid spørre seg om verdien av slike undersøkelser, men nysgjerrigheten er jo ganske stor hos oss som forsker i slekten.

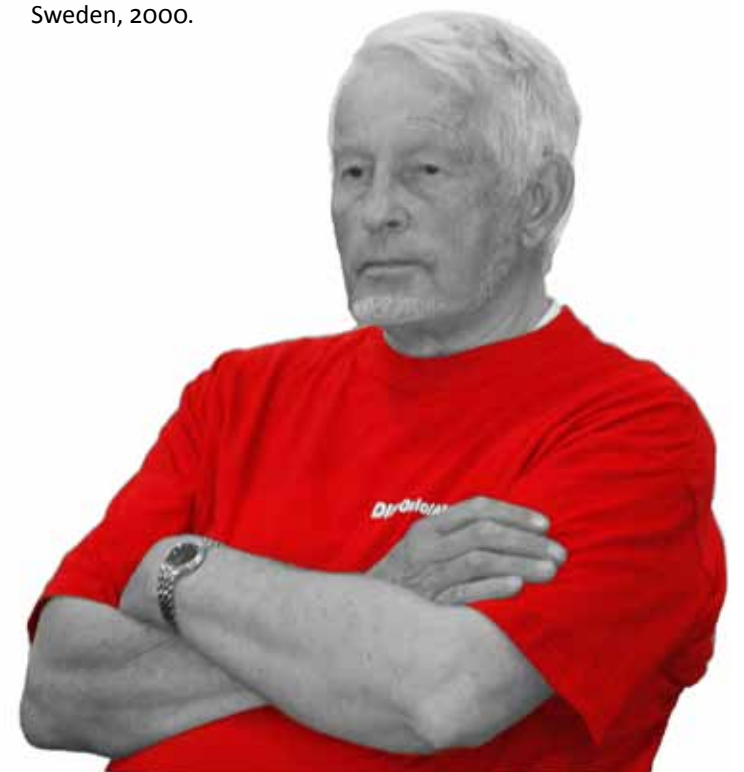
Også i nåtiden er menns mistanker om kvinnens

utroskap ikke uvanlig. I et sosiologiforum jeg leste nylig, hvor PD ble diskutert, var det to kommentarer. Begge foreslo at det burde gjøres obligatorisk DNA-testing ved alle fødsler før mors opplysning om barnefar ble akseptert. Se <http://thesocietypages.org/citings/2009/02/27/myths-about-paternity-fraud/>

Hvor skeptiske skal vi være i slektsforskersammenheng? Ikke for fulle av tvil, vil jeg anbefale. Ti prosent ikke-farskap er et for høyt tall. Ytre trekk og egenskaper bør man legge liten vekt på. I hvert fall er det ingen grunn til å “fastslå” utroskap om det skulle dukke opp en rødhåring hos blonde foreldre eller anbefale “tungerulletest”, slik jeg har sett noen ganger. Genetikken er ikke så enkel.

Litteratur:

Thorvaldur Ingvarsson, "Prevalence and inheritance of hip osteoarthritis in Iceland", thesis, Department of Orthopedics, Lund University Hospital, Sweden, 2000.

Fire typer DNA kan testes

AV JAN ERI OG LIV OFSDAL

DNA-tester for slektsgranskere har eksistert siden år 2000. Mange slektsinteresserte i Norge har testet seg, men det har vært lite informasjon å finne på norsk. Nå har DIS-Norge fått nye DNA-sider, under menyvalget Slektsforskning.

Her fins det mye informasjon om testing generelt, om de forskjellige haplogruppene og om hva man kan bruke resultatene til. For dem som har spørsmål, kan man legge inn slike under Slektsforum DNA.

Dette er et felt med hyppige endringer og nye forskningsresultater, så DNA-sidene vil oppdateres og utvides etter hvert. Sidene er utarbeidet av Anne Marit Berge.

DNA-dagen blir markert den 25. april over hele verden.

DNA-tester for slektsforskere:

- brukes for å finne ut noe om opphav lenge før historiske kilder fins, ut fra antropologi og folkevandringer
- brukes for å verifisere konkrete linjer i slektstreet
- forteller vanligvis ikke noe om helse og sykdom
- testene utføres ved enkel kinnskraping på innsiden av kinnet/munnhulen, eller en spyttprøve (ingen blodprøver)
- bør kombineres med slektsgranskning for å gi best mulige resultater

For tiden fins mange tilbud om tester, og flere og flere tester seg.

Fire typer DNA som kan testes for slektsgranskning

Det fins flere typer tester utviklet for slektsforskere, som ikke analyserer eller oppgir informasjon om helse.

Mennesker har 23 kromosompar, hvor 22 par er autosomer og et par er kjønnskromosomer, XX eller XY. I tillegg har mitokondriene i cellene våre sitt eget DNA. Vi har altså fire valg for hva som kan testes:

1. Y-DNA

Menn kan teste Y-kromosomet for å spore sin direkte farslinje (agnatisk linje). Bare menn har Y-kromosom, og arver dette omtrent uforandret fra sin far. Les mer om de forskjellige Y-haplogruppene under Y-DNA.

2. mtDNA

Alle kan teste mitokondrie-DNA for å spore sin direkte morslinje. Alle mennesker arver sitt mtDNA nesten uforandret direkte fra sin mor. Les mer om de forskjellige mt-haplogruppene under mtDNA.

3. Family Finder eller Relative Finder autosomaltest

Alle kan teste et utvalg av 500-700 000 SNPs på autosomene for å spore alle slekninger innen fem generasjoner og ofte mange flere utover det. I tillegg får man informasjon om etnisk opphav gjennom sammenligning med referansegrupper fra populasjonsstudier.

4. X-kromosomet

Testing av X-kromosomet kan gjøres for å analysere nærmere slektsskap, bl a om folk er søsken. Dette kan være en aktuell test for bl a adopterte.

Ragne Kristin Farnen, Gena.

Slektsforskere sjekker DNA-prøver

AV AINA JOHNSEN RØNNING

– Vi har hatt slektsforskere som har bedt oss om å teste DNA for å finne ut om forfedrene deres virkelig er deres genetiske forfedre, sier Ragne Kristin Farnen i GENA - Institutt for DNA analyse.

Det er ikke bare bidragsbetalende fedre som ber GENA om å sjekke ut hvorvidt de er biologisk far. Også ivrige slektsforskere vil ha sikkerhet for sitt slektstre. De ivrigste har kontaktet GENA, som har sjekket saken for dem.

– Noen kommer til oss, og det er særlig analyser av y-kromosom for å finne genetisk riktig far som er etterspurt, sier Ragne Farnen i Gena.

– Hvordan går man frem for å få en slik analyse?
– Det holder med en spyttprøve. Den sendes til oss, og koster 1500,- å få analysert.

– Men avdøde forfedre kan man jo ikke ta spyttprøve av?

– Nei, men man må ikke ha en spyttprøve. Man kan bruke andre ting, som høreapparat, briller og capser som den avdøde brukte, men det kan være vel så aktuelt å teste andre menn som skal være i samme slektslinje, og det behøver ikke å være nære slekninger sier Ragne Farnen.

GENA i Bergen kan finne slektsskap selv om den man ønsker å teste er død.

Jeg spurte aldri om detaljene

AV LINA BJELLAND

Agnes Lund, gift Agnes Klette, (t.v.) i Hyde Park i 1932

Vi tar for gitt at vi kan historien til våre nærmeste. Mormoren min levde i 100 år, og jeg oppdager at jeg ikke vet noe særlig om hvordan hun har hatt det i alle disse årene. Hun fortalte meg om livet sitt. Jeg spurte aldri om detaljene. Da vet man ikke så mye likevel.

Den 27. desember 1910 ble mormoren min født. Forventet levealder for en nyfødt jente på den tiden var 58 år. Ingen kunne vel i sin villeste fantasi ha tenkt tanken at lille Agnes skulle leve til hun ble 100 år. De kunne nok heller ikke tenke seg hvilke nyvinninger hun skulle leve for å se.

Bergen 1910

Hvordan så verden ut da den vesle rødhårete jenten så dagens lys i 1910? I Bergen var det ennå ikke vanlig å ha elektrisk belysning i husene, heller ikke biler var et normalt skue. Menn under 25 år og kvinner hadde ikke

allmenn stemmerett, ingen hadde funnet opp glidelåsen, vaskemaskinen eller kjøleskapet. Det skulle gå 6 år til Einsteins relativitetsteori ble lansert, det skulle ta elleve år før turberkulosevaksinen kom, og 40 år til antibiotika ble tatt ordentlig i bruk. Titanic hadde ikke forlist og Panamakanalen var ikke bygget. Verdens første kryssord hadde ingen tenkt ut. Ingen hadde hørt om Mao Zedong eller Adolf Hitler, og de to verdenskrigene hadde ikke funnet sted.

Den lille familien bodde på Nordnes, i utkanten av bykjernen i Bergen. Far var kaptein, mor sto ved roret hjemme. Litt høyt på strå var de, så de kunne ha tjenestepike til å hjelpe seg med det tyngste arbeidet. Kanskje lille Agnes fikk høre en konsert i Parken eller kanskje hun og broren var så heldige å få synke ned i de røde plysjstolene på Michelsens konditori, der de solgte deilige kaker? Det var

nok mange små barnlige gleder for Agnes, men i verden blåste det opp til storm, og etter «skuddene i Sarajevo» var 1. verdenskrig et faktum. Agnes var 4 år, for hennes del skulle en gnist på avveie få mye større innvirkning på livet enn Verdenskrigen.

Livet opp i flammer

16 januar 1916. Ute blåste det sterk storm med orkan i kastene. Et lite uhell med et stearinlys på et lager og infernoet var i gang. Agnes var 6 år. Hun må ha sett kaoset og desperasjonen: Bergen brenner! Brannmenn, det militære, frivillige – alle kjempet mot flammene. Hageslanger og blomstersprøyter, bøtter og mugger ble tatt i bruk. Hvordan må det ha sett ut for en 6 år gammel jente da den trygge tilværelsen hennes gikk opp i flammer? Hvor redd må hun ikke ha vært? På én natt var Bergen sentrum lagt i aske. Igjen sto det 17 bygninger

Agnes og Linken 1933, risøresalongen

eller bygningsrester. 2700 mennesker ble husløse over natten.

Fikk Agnes ta på seg hatt og kåpe og gå ut for å se? Mest sannsynlig ikke, men kanskje etter brannen. I Bergens Avisen forteller Laura Magnus hvordan hun minnes stemningen i byen etter brannen:

“Aldri glemmer jeg det synet med de gapende ruinene, hvor det ennå brente i asken og gassrør som flammene. Vi gikk som til begravelse – bare gikk og gikk, og mange gråt.”

Hvor mye av dette var lille Agnes med på? Hørte hun gråten, så hun de hjemløse? Jeg vet at hun var der, jeg vet at hun husket det godt. Hun fortalte meg om det, men jeg spurte henne dessverre aldri om detaljene.

Bybrannen gjorde at familien måtte flytte til slektninger i Hardanger. Agnes ble røsket opp med røttene – en hendelse som førte henne i retning Rosendal i Kvinnherad, der

hun skulle tilbringe det meste av sitt liv.

En upopulær forelskelse tas diskret hånd om

Hvem er dét mormor? Jeg peker på en ung, kjekk mann i fotoalbumet hennes. Det er en av kavalerene mine det, svarte mormor. Jeg bladde videre uten å tenke så mye mer over saken. Å se gjennom fotoalbumene hennes var en syssel jeg likte godt: Mormor i byen, mormor på fjellet, mormor med barn i armene utenfor huset. Alltid smilende. Jeg så, men jeg spurte aldri så mye. Bildene talte jo for seg selv. Nå angrer jeg. Bilder taler ikke for seg selv.

Kavaleren på bildet - kan det ha vært han som jeg senere har hørt vage rykter om? Mormor skal ha vært begeistret for en gutt som kapteinen og hans frue ikke fant helt passende. Her måtte det tas affære før ting utviklet seg.

Kapteinen kjente den britiske kunstmaleren Clement Oswald Skilbeck. Hver sommer kom han med familien sin til Norge for å male og ta bilder av det flotte landskapet. Nå fikk han spørsmål fra sin venn: Kunne Agnes få komme til England og bo hos dem? Hun skulle nok jobbe for føden. Slik ble det til at Agnes gikk ombord på englandsbåten som 22 åring. Hun skulle være stuepike hos familien Skilbeck.

Kanskje var det det splitter nye dampskipet Venus hun gikk ombord på? Så hun i så fall det flotte skipet? Fikk hun med seg utseilingen fra Bergen? Sto hun der og vinket, smilte og gledet seg? Eller var hun kanskje blendet av hjertesorg og sinne for at hun måtte reise fra Norge? Hva gikk det gjennom hodet hennes? Tenkte hun kanskje på damen hun hadde sett i avisen, Amelia Earhart, den første kvinnen som fløy over Atlan-

Agnes-sykkeltur til Sandnes (her i Stavanger) 1934

Brudebilde av Agnes og Leif i 1937

terhavet? Nå skulle hun selv krysse hav og reise langt. Jeg vet at hun tok båten til England i 1932, jeg vet at hun husket det godt, men jeg vet ikke hvordan hun hadde det, for jeg spurte henne aldri.

I to år var Agnes i England. Trivdes hun? Hadde hun hjemlengsel? Heller ikke dette har jeg spurt henne om. Jeg vet at hun tok sertifikatet der borte. Det var så tidlig i kjøreopplæringens historie at hun ikke trengte opplæring engang. Hun gikk bare på et kontor, betalte en liten sum og kom ut igjen med lov til å kjøre. Det kan ikke ha vært mange 22 år gamle norske jenter som hadde sertifikat i 1932. Sjøførkarrieren hennes fikk visstnok en brå slutt da hun rygget gjennom en garasje.

Hva gjorde Agnes i England når hun ikke arbeidet? Gikk hun kanskje og så filmen King Kong som kom ut i 1933? Lærte hun nye danser som Lindy hop og Charleston? Leste hun

i avisen om den amerikanske luftballongen som kræsjet utenfor New Jersey? Det hadde vært artig å høre henne fortelle fra englandsoppholdet, hvis jeg bare hadde spurt mens hun levde.

Frisør og broderiforretning

Da Agnes satte foten på norsk jord igjen hadde hun drømmer som skulle oppfylles. Hun utdannet seg til frisør, og startet frisørsalong og broderiforretning i Rosendal. Hva slags frisyre var det hun laget? Kanskje unge rosendalsfrøkner ble forvandlet til Greta Garbo, Marlene Dietrich, Catharine Hepburn eller Ginger Rogers en liten stund der i salongen? Gudene skal vite at de trengte å drømme seg bort litt, for jordbruket i Norge hadde vært i en sammenhengende krise i årevis. Bøndene fikk ikke nok penger for kjøttet, melken og grønnsakene de solgte, og mange gårdsbruk i landet ble solgt på tvangsauksjon. Jeg

skulle gjerne ha spurt mormor om hvordan hun turte å starte forretning i slike harde tider.

Ikke akkurat bonderomatikk

Rosendal var blitt et kjært sted for Agnes. De høye fjellene, den blinkende fjorden, det lille hvite baroniet i rosehagen. Var det et sted hun hadde tenkt til å bli? Det vet jeg ikke. Men dette har hun fortalt meg: En dag hun gikk i Rosendal snudde Agnes seg og så etter en ung mann som passerte henne, mannen snudde seg også og blikkene møttes. Det var Leif. Historien om resten av hennes liv begynte i dette øyeblikket og Agnes ble boende i Rosendal til sin død.

Bryllupet mellom Agnes og Leif sto høsten 1937 i Bergen. Leif hadde gård i Rosendal. Byjenten, Englandsfareren og frisøren Agnes la nå fra seg sitt kreative virke til fordel for et liv som bondekone på en liten husmannsplass. Hun som hadde vokst opp i et

hjem med hushjelp, med en far som fikk avisen og et glass cognac levert på sølvfat, hun som hadde vært i England, jobbet som frisør og hatt sin egen butikk, skulle melke kyrne, luke åkrene, gå i fjøset, lage hesjene, lage maten, foredle slakten, plukke og sylte bærene, vaske tøyet og bære frem, føde og stelle barna. I tillegg måtte hun ta seg av sin gamle svigermor som bodde på gården. Leif var elektriker og var på den tiden med-eier i en elektrisk butikk, så mye av arbeidet hjemme falt nok på Agnes.

Hva slags tanker gjorde mormor seg om dette nye livet? Det må ha vært et sjokk. I 1947 hadde hun vært gift i 10 år, hun hadde fått 4 barn og ett til skulle komme. Ti år med slit, 5 av dem i krig. Ingen vaskemaskin, engangsbleier fantes ikke, heller ikke kjøleskap eller frys. Tenkte hun: «det er dette livet jeg vil ha», eller: «det var ikke dette jeg hadde tenkt med livet mitt» eller kanskje «ja, ja, sånn er det bare»? Jeg skulle virkelig ønske at jeg hadde spurt henne om å fortelle fra denne tiden.

Optimisme

Nå nærmet det seg 1950, og mormor skulle bare ha 18 år igjen å leve i følge prognosene da hun ble født. I virkeligheten hadde hun 60 år igjen. Nå skulle hun få oppleve oppgangstider, mirakuløse teknologiske vinninger, men også den kalde krigen med atomtrussel og Cubakrise.

Livet ble sakte enklere. Barna ble store og kunne klare seg selv. Jordbruket fikk moderne redskaper og husholdet ble fylt med hjelpemidler. Siden Leif var elektriker fikk familien nyvinninger ganske tidlig. Støvsuger og telefon kom i hus med stor und-

ring. Nå kunne barna løfte opp et rør og snakke med en sentralbord dame: «Kan jeg få snakke med tante Gunhild», og sentralbord damen kunne svare: «Et øyeblikk», eller kanskje «Nei, hun gikk nettopp forbi her, så hun er ikke hjemme». Store nyvinninger på et lite sted.

Fjernsynet bragte verden inn i familiens stue, kjøleskap, elektrisk komfyr og vaskemaskin gjorde livet enklere. Familien fikk seg egen bil. Etasjeovnen ble byttet ut med en hjørnekamin i stua, kjøkkenet ble fornyet og inn kom både nye kjøkkenbenker og utslagsvask. På begynnelsen av 1970-tallet fikk de til og med bad inne med vannklosett og badekar.

Verden var preget av optimisme: I Norge fant vi olje og amerikanerne landet på månen. Alt var mulig! I 1969 startet Agnes opp butikken Agnes Garn & Broderi.

I familien hadde svigerdøtre og svigersønner begynt å melde sin ankomst. Leif og Agnes hadde fått gleden av å bli besteforeldre til flere små og kunne se fram i mot et enklere og roligere liv.

Med et knips

9. september 1972. «Hva er det som skjer?», Leif så på Agnes, ordene hans ble hengende i luften. Leif selv hadde falt om. Han var død. Han hadde bare vært ute og jobbet litt på jorden, og kom inn og følte seg litt rar. Agnes må ha sittet der på kne og rusket i mannen sin, før hun skjønnte hva som hadde skjedd. Igjen hadde livet tatt en ny vending. Hun var 62 år og enke. Hva tenkte hun da? Hvordan så hun på fremtiden? Heller ikke dette har jeg spurt henne om, så jeg vet ikke.

Agnes med stokk.

Den neste store vendingen i mormors liv skjedde 35 år senere. Da hadde hun levd et rolig liv på gården, med familie i husene rundt. Hun hadde overlatt butikken til datteren i 1969 og brukte pensjonisttiden blant annet til hagearbeid, reising, kryssordløsning og håndarbeid. Hun var i full vigør og bodde alene på gården sin helt til hun var 97 år. Da fikk hun et infarkt og kom aldri helt til hektene igjen. Hun måtte flytte fra gården og inn på sykehjem.

27. desember 2010 feiret hun 100-årsdagen sin. Den 5. april 2011 sovnet hun inn. Hun ble gravlagt sammen med noen av dem hun levde sammen med for lenge, lenge siden på familiens gravstedet i Rosendal. Vi andre står igjen, imponert over denne damen, over alt hun gjorde og alle endringer i tiden hun fikk se. Det er fint at hun får hvile nå. Det er dumt at ingen skrev ned eller tok opp på bånd historien om livet hennes. Hun var jo der, hun husket mye av det, men vi spurte ikke om detaljene...

Anna Margit og Karl Johan med sine barn (Nan Andersens mormor i midten). Bildet er tatt ca. 1914-15. Den yngste Mary var ikke født da bildet ble tatt men er plassert «inn i» bildet i ettertid.

Hvordan jeg fant min oldemor og hennes familie

AV NAN ANDERSEN

I mai 2010 meldte jeg meg inn i Dis Norge. Bakgrunnen var å finne min mormors slekt. Min mormor hadde fortalt meg for lenge siden at hennes far hadde finsk opphav og hennes mor hadde svensk bakgrunn. At de møttes i Kristiania og ble gift der. Karl Johan og Anna Margit, mine oldeforeldre, var bosatt i Sulitjelma da min mormor ble født.

Da jeg meldte med inn i Dis Norge mottok jeg en hyggelig e-post med diverse informasjon og tips om hvordan jeg kunne komme i gang, samt tilbud om en time gratis veiledning i slektsforskning via e-post. Dette benyttet jeg meg av og sendte inn de få opplysningene jeg hadde. Min oldefars fulle navn, oldemors fornavn, at hun var født i Kristiania, hennes mors fornavn samt at hun var født i Sverige. Jeg visste dessuten at min mormor var født i Sulitjelma.

Min oldefars familie var lett å finne. Særlig pga. at han hadde et spesielt finsk etternavn. Han fant jeg både i Folketellingen for 1875 og 1900 i Alta.

Jeg har senere funnet mange av hans aner både i Finland og Norge.

Min oldemor var vanskeligere. Jeg visste at min mormor var født i 1909 i Sulitjelma. I kirkebøkene for Sulitjelma fant jeg hennes dåp og der var det opplyst at Karl Johan og Anna Margit var gift 17.09.1905 i Kristiania. Dessuten at Anna Margit var født i 1886. Men hvor i Kristiania? Det var mange kretser å velge mellom.

I Ft 1900 for Oslo søkte jeg på Anna + født 1886 og fikk da 106 mulige kandidater, men bare en som hadde mor som het Kristine og som var født i Sverige. I Birkebeinsgaten 12 bodde hele familien, foreldrene Kristine født i Sverige 1855 og Peter som var født i Kongsberg 1884. Anna Margit og hennes tre brødre født hhv. 1884, 1885 og 1892. I Samlagsafstemningen fant jeg at Birkebeinsgaten hørte under Oslo Hospital/Gamlebyen.

Jeg lette gjennom kirkebøkene for Gamlebyen for

å finne Anna Margit og hennes brødres dåp. Uten resultat. Jeg lette videre i kirkebøkene for Gamlebyen over konfirmerte og fant hennes konfirmasjon 16.04.1902, adressen var nå Birkebeinsgaten 10. Hennes yngste bror var konfirmert 06.10.1907, adressen Ribbungsgate nr 3. For begge disse konfirmasjonene er det anført at barna er døpt ved hjemmedåp.

Hvordan gikk det med familien?

Alt jeg visste om hennes mor Kristine var fornavnet og at hun var født 1855 i Sverige. Det så håpløst ut. Jeg la ut opplysninger på slektsforum i håp om hjelp. Det fikk jeg virkelig. Jeg fikk opplyst både hvor hun kom fra hennes foreldre, søsken, hennes dåp og Kristine og Peters vielse i Sverige i 1883. (I ettertid har jeg tegnet abonnement på Genline FamilyFinder slik at jeg kan lete videre i svenske kirkebøker).

Ett av spørsmålene jeg manglet svar på var når Kristine kom til Kristiania. Jeg hadde funnet henne i oversikten «Innflytta svenskar til Østfold 1812-1929» der er det opplyst at hun kom til Norge første gang i 1872 og dessuten i den nylig utlagte Ft 1875 finner jeg henne som budeie på gården Lund i Spydeberg. Hun har tydeligvis flyttet flere ganger mellom Sverige og Norge. Ved husförhör i Värmland var det anført at hun og Peter gifter seg i Sverige i desember 1883, hun er notert flyttet fra Hän, Holmedal i januar 1884 og i protokoll over innflyttede i Kongsberg finner jeg Kristine senere i januar 1884. Når jeg senere i kirkebok finner vielsen til en av hennes sønner er det anført at han er født i Kristiania. Ved Anna Margits konfirmasjon er det i kirkeboken notert at hjemmedåp er utført av jordmor Marie Smeby. I Ft 1885 er denne jordmoren oppført med adresse Enebakkveien 8, som er på Vålerenga. Jeg har derfor konkludert med at Kristine og Peter kommer fra Sverige i 1884, har et kort opphold i Kongsberg før de flytter til Kristiania i 1885

Jeg lette videre på Gravminner i Norge, også

funksjonen ved hjelp av Java. Fant ikke dødsfallet til noen av dem. På ny fikk jeg hjelp på slektsforum. I skifteprotokoll for Oslo finner jeg at Peter Johansen var død allerede 22.11.1909 og i Ft 1910 finner jeg at Kristine og de tre sønnene fortsatt bor i Birkebeinsgaten 12. For å finne hennes dødsfall begynte jeg å gjennomgå registrene til skifteprotokollene for Oslo år for år etter 1910. Dette tok litt tid, men navnene står alfabetisk så det var ikke uoverkommelig.

Det er nå jeg får meg en overraskelse. Den første jeg finner er Anna Margits yngste bror Petter. Han er innført i dødsfallsprotokollen i januar 1914. Det fremgår her at han omkom i et forlis med fartøyet "Mabel" bare 21 år gammel. Etter mye frem og tilbake fikk jeg tips av en lokalhistoriker om et fartøy med dette navn som var registrert i Porsgrunn og at det hadde forlist i desember 1913. Jeg kontaktet Norsk Maritimt Museum i Oslo. En hyggelig bibliotekar sendte meg kopi av sjøforklaringen etter forliset. På samme tid hadde jeg fått tips via slektsforum om Aftenpostens arkiv. Dette er rene gullgruver for de som leter etter slekt i Oslo området. Jeg tegnet abonnement og fant fort både mannskapsliste og en notis om begravelsen til Petter.

I Aftenpostens arkiv fant jeg også en større reportasje om den eldste broren Johan Albert som også fortalte meg at han i yngre år hadde vært utsatt for en ulykke og dermed var delvis invalid. I Aftenposten arkiv finner jeg også hans dødsfall i 1931 og Kristines død i 1928. Både Johan Albert og Petter dør barnløse. Til slutt finner jeg via mer leting i register til skifteprotokollene når Karl Albert døde. Jeg finner også hans dødsannonse i Aftenposten. Der fremgår det at han døde etter en ulykke. Han etterlater seg kone, en sønn og barnebarn. Etter å ha lett meg gjennom en mengde kirkebøker for Gamlebyen finner jeg Karl Alberts vielse i 1915. Kristine dør i 1928, 73 år gammel på Krohgstøtten sykehus.

Hvordan gikk med min oldemor ?

Anna Margit giftet seg 17.09.1905. Familien bor da i Konowsgt 34, Gamlebyen. Anna Margit er nå 18 år. Hun møter min oldefar Karl Johan som da er 34 år. Karl Johan mistet synet i en ulykke da han var 18 år. Min mormor fortalte at han dro til Kristiania for å gå på blindeskole. Jeg antar at dette var Huseby utdanningssenter for synshemmede som på denne tiden lå i Baldersgate. Denne skolen drev også yrkesutdanning for blinde. Min oldefar var finsneker. Så vidt jeg vet var dette den eneste blindeskole i Oslo på denne tiden, Lønviks arbeidsskole for konfirmerte Blinde ble nedlagt i 1901. Hvordan han og Anna Margit møttes vet jeg ikke. Kanskje hadde hun et arbeide i tilknytning til denne skolen ?

For å finne videre spor etter dem gikk jeg gjennom kirkebøkene for Alta, fødte og døpte, etter 1905 og fant at deres første barn Markus er født 15.06.1906 Kaafjord, Alta, som er Karl Johans hjemsted. Øyvind er også født i Alta året etter, 11.12.1907. Jeg antar at de forlot Kristiania ganske kort tid etter bryllupet. Hvordan kom de seg fra Kristiania til Finnmark? De kunne tatt tog til Trondheim og hurtigruten derfra til Finnmark, eller de kunne fått plass på en godsbåt nordover. Det siste er kanskje mest sannsynlig da det var det billigste, men dette blir bare gjetning

Kaafjord var midt på 1800 det største stedet i Finnmark med ca 1000 innbyggere. De fleste som bodde der var ansatt på kobberverket, også Karl Johans familie. I 1909 legges driften ned. Det var da naturlig at de flytter, og det også naturlig at de flytter til Sulitjelma som også var et gruvesamfunn. De hadde nok både kjente og familie som også hadde flyttet hit.

Ved gjennomgang av kirkebøkene for Sulitjelma hadde jeg allerede funnet min mormor født i 1909. Dessuten fant jeg Stener født i 1911 og som dør bare 7 måneder gammel, Dagmar 1912 og Mary 1916.

På hjemmesiden til Sulitjelma historielag har jeg

funnet Anna Margit, riktignok oppført på listen over finske arbeidere (hun hadde nå Karl Johans finske etternavn), i Ft 1910 er hun oppført som malmskederske (å skille malm fra stein). Anna Margit fødte 6 barn i løpet av 10 år, hun dør i 1918 av tuberkulose 30 år gammel. Hun er gravlagt på Sulitjelma gamle kirkegård.

Karl Johan er nå 47 år, blind og alene med omsorgen for 5 barn, den yngste 2 år. Min mormor og hennes to søstre ble plassert hos ulike fosterforeldre. Jeg antar at Markus og Øyvind som da var 11 og 12 år gamle ble boende hos sin far fordi jeg i kirkebøkene for Sulitjelma har funnet både deres konfirmasjoner og dessuten at de begge ble gift i Sulitjelma. Fem år senere gifter Karl Johan seg på ny og får to barn til.

Kristine og Peter kom til Kristiania i en tid med stor arbeidsledighet og boligmangel. Tilværelsen var nok svært vanskelig for dem. Kristine blir enke i 1909 54 år gammel. I

Ft 1910 står Kristine oppført som "havekone" – noe som kan bekrefte noe min mormor sa for lenge siden om at hennes mormor hadde arbeidet i parkvesenet i Oslo. På dette tidspunkt er Anna Margit flyttet til Finnmark, Johan Albert ble i 1907 utsatt for en alvorlig ulykke som delvis invaliderer han, hennes yngste sønn Petter omkommer i 1913 på sjøen på vei til Rochester, England, 21 år gammel og i 1918 dør hennes datter Anna Margit. Ut fra adresser i dødsfallsprotokollene ser det ut som om Karl Albert etter at han giftet seg flytter til Oslo, ten 22, her bodde også hans mor og bror.

Anna Margit vokste opp i Gamlebyen, Oslo, på 1890 tallet, familien flyttet stadig rundt, sannsynligvis på jakt etter billigst mulig bosted, det var vanskelige tider for både voksne og barn. I en alder av 18 år flytter hun til Kaafjord i Alta, Finnmark, sammen med Karl Johan som er blind. Overgangen fra Gamlebyen i Oslo til Kaafjord i Alta og senere Sulitjelma, må ha vært stor, men hun må ha hatt et håp om et bedre liv. Hun ble bare 30 år.

Spor av slekt på kulturminnedagen?

Kulturvernforbundet inviterer slektsforskere til å være med å markere Kulturminnedagen den 11. september. Årets tema er "Skjulte skatter, spor i landskapet."

Louise Brunborg-Næss fra Kulturvernforbundet oppfordrer lokallagene i DIS-Norge til å tenke bredt, både når det gjelder valg av aktiviteter og samarbeidspartnere på årets Kulturminnedag. Temaet skal først og fremst være til inspirasjon, sier Brunborg-Næss: alle slags aktiviteter er velkomne! Hovedmålet vårt er å sette kulturminner og kulturvern på agendaen i hele landet denne dagen.

"Spor i landskapet" kan tolkes både konkret og overført, sier Brunborg-Næss, -vi er opptatt av at også immaterielle kulturminner skal inngå i kulturminnedagsmarkeringen. For eksempel kan man bruke dagen til å fortelle om spesielle personer fra egen slekthistorie på steder i nærmiljøet som har tilknytning til deres liv. Kulturminnedagen bør være en gylden anledning til å finne nye samarbeidspartnere i lokalmiljøet, som kystlag, historielag eller kjøretøyklubber, for å nevne noen. Går man flere sammen er det lettere å få til spennende, inkluderende og publikumsvennlige aktiviteter på Kulturminnedagen.

Dersom man melder inn sitt arrangement på www.kulturminnedagen.no

innen 15. juni er man med å konkurrere om kulturminnedagens pris på 30.000 kroner. Samarbeid mellom ulike institusjoner og organisasjoner vil bli vektlagt i juryeringen.

Fakta om Kulturminnedagen

Kulturminnedagen arrangeres den andre helgen i september hvert år. På den offisielle arrangementslista finner vi rundt 100 aktiviteter årlig, mens antallet aktiviteter med en eller annen tilknytning til Kulturminnedagen antas å være langt høyere. Den Norske kulturminnedagen er en del av De europeiske kulturminnedagene som arrangeres over hele Europa hver høst. På initiativ av Miljøverndepartementet og Kulturdepartementet ble Norge med i 1993. Siden 1996 har Norge vært fast deltager. Det er Kulturvernforbundet som har det praktiske ansvaret for Kulturminnedagen i Norge.

Fra glanstid til gressgrodde tomter

Gunvor Brække har skrevet og gitt ut en slektsbok om søre Kampesæter-slekten. Hun har fulgt slekten fra 1780, gjennom emigrasjon og glanstid med stor turistindustri, til dagens mer nøkterne virkelighet. Det har vært en spennende reise, sier Brække som ser på boken som et monument over en glanstid som har vært.

Brække har tatt for seg sin fars slekt bakover. Det begynte i 1984 da hennes kusiner kom over fra Canada til slektstreff på søre Kampesæter, hvor forfedrene var født.

- Da først oppdaget vi hvor mange av to store barneflokker som hadde emigrert! Det ble en lang og interessant gransking, med kommunikasjon med de som fortsatt levde og deres etterkommere. Seks turer "over dammen" ble det også. Kampesæter Høyfjellshotell var kjent allerede som skysstasjon før og rundt 1900, men ble åpnet og drevet som hotell fra 1922 av Ola T. Kampesæter, eller O.T. som han var viden kjent som. Krigstiden har jeg ikke nevnt, men da var det evakuerte mennesker fra Nord-Norge som hadde opphold der. I de senere år, i 1984 var det altså i bruk, men hotellet var solgt til utenforstående interessenter og delt i fra. Disse maktet ikke oppgaven og i 2004 ble hotellet revet. Nå er det bare noen små hus med en grasgrodd tomt som minner oss etterkommere om at det har vært hotell med aktivitet som gardsbruk med dyr, store barneflokker og livlig turistnæring der. Det hører med til historien at gården nå eies av O.T.s sønnesønn, Ola Kampesæter,

som ivaretar denne gamle gården for seg og sine etterkommere. Den vakre utsikten er fortsatt den samme, sier Brække.

Noen livshistorier:

Erland Poulsen og Mari Svensdatter

Historien starter i 1780 da stamfaren Erland Poulsen nedre Schaboe ble født. Det var ikke så mange gårder i Skåbu den tiden. Erland ble født som nr. to av tre gutter. I muntlige overleveseshistorier har det hele tiden hett at på denne gården var det den gangen godt med penger på kistebunnen! På gården søre Risdal fødtes i 1887 en jente som fikk navnet Mari Svensdatter.

I 1808 raste en krig mellom nordmenn /danske mot svenskene. Soldater fra fjellbygda Skåbu ble utkalt til krigen i grenseområdene mot Sverige, deriblant Erland Poulsen. Om dette har noen sammenheng med at sønnen Erland til disse to ble født som "uægte", forteller historien ingen ting om, men faren Erland Poulsen blir titulert som Soldat og Ungkarl. Det var i 1812.

At Erland Poulsen kunne svare godt for seg viser dette svaret da noen antydte at han klarte seg vel bra i krigen han, han som hadde så mange "skillingæ": "Å, du veit ein kan ikkje eta døm", var svaret.

Historien har i alle år hett at Erland Poulsen sørget for at sønnen Erland Erlandsen fikk overta en panteobligasjon i Kampesæter, og som daværende eier ikke kunne løse inn. Summen 200 daler var også antydte.

Spennende var det derfor når pantebøker ble lagt ut på nettet og en kunne finne ut om dette var tilfelle.

Skjøtet på "søre" Kampesæter, var datert 1838 og Erland Erlandsen betalte 178 daler. Hans far døde ugift i 1843. Før dette var Kampesæter en gård, nå ble den delt i nordre og søre.

Erland Erlandsen og Embjør Iversdatter, Mari Erlandsdatter og Ole Tostensen (Døvringen)

Erland fikk opplæring som smed hos sine besteforeldre i søre Risdal og hadde også "ord på seg" for å være en flink smed. På en gård i det bratte bratte ned mot Vinstra elv lå gården Hysjulien, her "hysja" og sjoa det i den vassføre Vinstra. Kanskje trengte foreldrene denne hjelpen til å sulle barna i søvn, for her ble det født ni små jenter! Erland valgte Embjør, født i 1816, som sin livsledsager og disse bosatte seg da i søre Kampesæter. Det første barnet som fikk navnet Mari, ble født på Hysjulien. De andre ni barna ble født i Kampesæteren. Førstefødte Mari ble den som førte gården søre Kampesæter videre, sammen med sin mann Ole Tostensen fra Ulen, den gang Lesje. Disse to var nok spesielt driftige mennesker. De bygde opp søre Kampesæter til skysstasjon og hotell, oppdro 11 barn (i tillegg til at foreldrene til Mari også hadde noen småbarn). Både voksne og barn hjalp jo til, det ser vi i Folketellingene. Jentene i kjøkken og spisesal, noen av guttene på gården. Andre dro ut og fikk seg utdanning, men etter hvert overtok Amerikafe-

beren sju av disse. To kom hjem til Skåbu for godt. Sammen med seks av Maris søsken, som emigrerte, ble det en stor flokk som dro "over der". Bare to kom hjem til Skåbu på besøk, de var av Maris barn.

Ole Tostensen hadde en solid anerekke bak seg. Hans mor var Kari Eriksdatter Rydningsøyen, hun var oldebarn av Ottar Eriksen Budsjord (Dovre), og Oles far var Tosten Olesønn søre Vorkinn. Han kunne bli andre regne "rik-Hjellin" som en av sine aner.

Sagaen sier at Ottar Eriksen Budsjord, som var lensmann, ikke maktet både dette og gardsbruket slik at han måtte gå i fra gården. Han ryddet seg en gard opp mot grensa til Folldal og bosatte seg der. Under en kjøretur i 2004 fikk vi anledning til å se det eldste bolighuset som han hadde satt seg opp. Vi tok også et bilde av takbjelken med initialer og årstall: O. E. B. 1716

Den eldste sønnen, Tosten, døde tidlig. Da var hans sønn, Ola bare sju år. Femten år etter åpnet sønnen Ola og kona Karine, Kampesæter Hotel og Skysstasjon. I 1938 fremsto Kampesæter Høyfjellshotell i ny drakt. Hotellet var populært både for ski- og fotturer og var godt kjent også utenfor Norges grenser. Gjennomgangstrafikk til Sikilsdalen hvor skyss trengtes, spesielt i påsken." Kongehytten" forteller jo også hvem som har vært gjest der. Omstendigheter gjorde at Karine flyttet til Grand Hotell på Otta med sine barn, og hvor hun brukte sine krefter og kunnskaper til å bygge ut dette. O.T. fortsatte på Kampesæter med andre dyktige medarbeidere. Da krigen kom ble hotellet tatt i bruk for nordmenn som var evakuert nordfra.

En av brødrene til Mari, Svend,

var født i 1840. Han reiste tidlig til Drammen hvor han først arbeidet som Blogmagersvend (trinser til taubåtene) og fikk etterhvert tittelen Blogmager. Svends første kone døde tidlig. De giftet seg litt før 1865 og fikk en sønn. Anne Birgithe døde allerede i 1868, 27 år gammel. Den neste kona fikk han seks barn med, fem levde opp. Nicoline døde 35 år gammel. Den siste, Elsin Ovidia, fikk han seks barn med. Svend har mange etterkommere i USA, da flere av barna emigrerte.

"Fru Stovner var fremtredende i Kirkens arbeid, en av grunnleggerne av St. Pauls lutherske kirke i Mooreton, der hun var et trofast medlem, og hun var en kjær kristen mor. Hun har fostret sin store familie i forskriftene av kirkens lære, og var en kvinne med vennlig, omtenkfull disposisjon, og som var viet til sin familie."

(Klipp fra minneord om en av døtrene, Edle Marie, gift med Bertram Stovner. Hun døde 21. desember 1954.)

Iver Erlandsen og Thora Thorsdatter Skreden

Iver ble født som nr. tre i barneflokkeren på 10. Han giftet seg med Thora, født på gården Skreden og de leide gården Ulen! Alle dro til USA etter hvert. Barna først, Iver motvillig etter. Men Thora ville være der barna var, så han måtte gi seg. Flere av søsknene hans var jo også i USA, men avstandene var store i den tiden! Likevel ser vi av et bilde at han har fått besøk av en bror som er bosatt i ND. Bildet er tatt på Ivers farm i WI.

Iver og Thora fikk 8 barn, en datter døde i Norge. Thea, født i 1879, giftet seg og fikk fem barn. Hun døde i 1904 da den yngste Margaret ble født. En

av disse fem søsknene, Hazel, ble mor til den senere dr. Gerald Thorson, ved St. Olaf College i Northfield i MN. Han studerte bl. a. norsk litteratur og historie ved Universitetet i Oslo., var levende opptatt av norsk innvandring til Statene og holdt foredrag i USA om dette. Han redigerte også Ole Rølvågs: "Artist og kulturelle Leader" ved St. Olaf. Etter å ha vært alvorlig syk sist på 1998, men kom seg igjen, forteller han i brev at han klarte å få sin oversettelse av Drude Hansons "A Saloonkeepers Daughter" inn på computeren og fikk sendt det til Harvard's Longfellow Institute. De sendte det videre til trykking og publisering. Han døde i 2001.

En av Maris døtre, Kari Olsdatter har en litt spesiell historie. Hun emigrerte og hadde da en liten "blindpassasjer" med. Han var nok ikke planlagt, men faren var innstilt på å ta ansvaret, og en regle som er hermet, sier så: "Vil du ha me' nå Kari så svårå me' e kveill!

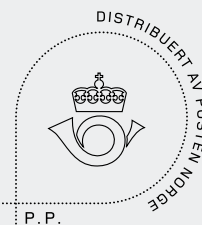
Kari: Neiggu vil e' heill!

Torger: Da keinn du ta me' de' bånnet å dra på din bygslarveg og teinkje på dein gongen du sagde så til me'".

Kari bodde en tid hos sin bror Ole i MN, men giftet seg med en farmer i SD. Hun fikk i alt ni barn. Hennes barnebarn Marlene i CA er en ivrig gransker av sin Norgesslekt og en god venn.

Poenget her er Karis tipp-tipp-oldebarn, født så sent at hun ikke er kommet med i boken, lille Janessa av mexikansk og norsk blod. Det mexikanske syns nok best! Vi ønsker Janessa Sevilla velkommen!

B-Economique
NORGE

Returadresse:
DIS-Norge
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Medlemsfordeler i DIS-Norge

- Medlemsbladet «Slekt og data» med mye slektsfaglig stoff tilsendes fire ganger i året.
- Full tilgang til våre hjemmesider med mye informasjon og faglig stoff.
- Mulighet til å bidra til DIStreff der du kan treffe andre slektsforskere som kanskje vet noe om din slekt. Som bidragsyter til DIStreff, får du brukernavn og passord slik at du kan lete i svensk, dansk og finsk database.
- Tilbud om å delta på medlemsmøter, kurs og andre arrangementer fra det laget du geografisk tilhører og fra sentralt hold.
- "Fadderordning". Du kan få tips og hjelp fra en etablert slektsforsker de første 12 måneder av ditt medlemskap.
- Rabatt på briller og synstest fra Interoptik og Brilleland.
- Rabatt på bredbånd (internett) fra Telenor .
- Rabatt på diverse varer som slektstavler og bøker (se disbutikken www.disnorge.no/cms/disbutikk.html)
- Rabatt på bokinnbinding og trykking.
- Rabatt på «Genline» og «Svar» for dem med slekt i Sverige.
- DIS Norges medlemmer kan også få kjøpt varer som Norsk slektshistorisk forening (NSF) har til salgs (genealogi.no/NSF/nsf_og_disprodukter.htm)
- Norsk slektshistorisk forenings populære anetavler.
- Dublettsalg av bøker fra biblioteket.
- NSF's t-skjorte og nål.
- NST (Norsk slektshistorisk tidsskrift) og Genealogen.

brilleland

interoptik

